

ЗВО «УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Гуманітарний факультет

Кафедра історії

**Мешканці Краківського і Галицького передмість Львова за шосами 1607–
1608 років (порівняльна характеристика)**

Студентки IV курсу

Групи ГІС 18/Б

Моравської Марії Богданівни

Науковий керівник:

Докторка іст. наук, проф.

Долинська Мар'яна Львівна

Львів – 2022

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Аналіз інформативності джерела та формування територіального простору передмість Львова.....	8
1.1 Формування територіального простору передмість Львова	8
1.2 Адміністративно-територіальний устрій передмість.....	9
1.3. Загальна інформація про соціальний склад населення передмість Львова XVI – XVII ст.....	11
1.4 Аналіз структури та інформативності шос 1607-1608 років.....	12
Розділ 2. Краківське передмістя за шосою 1607-1608 років: аналіз населення	23
2.2 Друга осада.....	26
2.3 Третя осада	28
2.4. Четверта осада.....	31
2.5. П'ята осада	32
2.6. Шоста сада.....	34
2.7. Сьома осада	35
2.8. Восьма осада	36
Розділ 3. Порівняльна характеристика мешканців Краківського та Галицького передмість Львова відповідно до шос 1607-1608 років	42
Висновки	55
Список використаних джерел і літератури.....	58

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що на даний момент нам мало відомо чим відрізнялись Галицьке та Краківське передмістя Львова у ранньомодерний період. Порівняння соціального складу населення передмість може пролити світло на цю тему. Окрім того, тема Львівських передмість є досить малодослідженим аспектом в історіографії Львова, адже здебільшого дослідники зосереджують свою увагу на середмісті. Тема передмість, зазвичай, зачіпається опосередковано. Лише нещодавно темі передмість Львова почали приділяти більше уваги та розглядати їх окремо. Це, зокрема, Андрій Фелонюк, Мар'яна Долинська, Мирон Капраль. Більше того, аналіз населення передмість сприяє розширенню наших знань не лише про передмістя, але й робить внесок в розгляд Львова XVII століття загалом.

Мета дослідження – аналіз статусу власників нерухомості Галицького та Краківських передмість Львова початку XVII століття на підставі аналізу податкових документів – шос 1607-1608 років.

Означена мета потребувала виконання таких **завдань**:

1. детальний аналіз інформативності джерела (формул запису, структури документу, загальних тенденцій у записах, об'єктивності та інш.)
2. зведення даних шосу в табличний вигляд
3. детальний аналіз власників нерухомості Краківського передмістя, для подальшого співставлення отриманої інформації з інформацією про власників нерухомості Галицького передмістя, отриманої у минулих дослідженнях.
4. порівняння власників Галицького та Краківського передмість відповідно до даних з шос 1607-1608 років.
5. співставлення отриманої у джерелі інформації з сучасними історичними оцінками соціального складу Львову та з інформацією з інших джерел.

Об'єктом дослідження виступає соціальна структура жителів Галицького та Краківського передмість Львова кінця XVI – початку XVII століть, в свою чергу **предметом** дослідження виступають форми і прояви власників нерухомості

Галицького та Краківського передмість Львова кінця XVI – початку XVII століть у шосах 1607-1608 років.

Наукова новизна пропонуваного дослідження полягає в порівнянні соціального складу, етнічної приналежності, заможності жителів Краківського та Галицького передмість на підставі шосових документів, що було реалізовано за допомогою аналізу записів податкового реєстру та систематизації отриманих даних у таблицю.

Практичне значення роботи полягає у тому, що вона може втілитися у віртуальну екскурсію одним або обома ранньомодерними передмістями Львова. Водночас подана інформація може стати основою для проведення подальших і глибших наукових досліджень у питаннях соціальної історії передмість Львова. Отримані дані про конкретних жителів передмість можуть стати доповненням до інформації з їх біографії.

Хронологічні межі роботи обмежуються 1607-1608 роками. Пояснюється це часом укладання Станіславом Ансеріном шос Краківського та Галицького передмість. Позаяк, хронологічні рамки допоміжних джерел та опрацьованої літератури охоплюють більш ширші роки, а саме – магдебурзький період Львова.

Географічні межі обмежені територіями Галицького та Краківського передмість Львова станом на 1607-1608 роки. Географічні межі змісту аналізованої літератури та допоміжних джерел охоплюють територію Львова магдебурзького періоду, Речі Посполитої XVI-XVII століть та територій, на яких діяло магдебурзьке право загалом.

В процесі написання роботи були використані такі **методи дослідження**: індукція (узагальнення результатів дослідження; аналіз конкретних власників, для того, аби в подальшому відтворити загальну ширшу картину Галицького та Краківського передмістя Львова на початку XVII), дедукція (дослідження конкретних історичних явищ на передмістях на тлі загальних історичних процесів у Речі Посполитій, або Львові магдебурзького періоду), історико-критичний (аналіз та критика точності джерел), історико-порівняльний (порівняння даних шос 1607-1608 років між собою, порівняння даних шоси про

населення Краківського та Галицького передмість, порівняння даних джерел з сучасними історичними працями, дотичними до теми), поєднання текстуального і контекстуального аналізу (класифікація, групування та систематизація даних, отриманих в джерелі, групування власників нерухомості за певними властивостями та ознаками), історико-системний метод (співвіднесення загальної моделі, наприклад певних законів магдебурзького права з реальними проявами, які зустрічаємо на сторінках джерела), типологічний (поділення власників на групи та подальше дослідження цих груп).

Джерельну основи роботи складають дві шоси, укладені міським райцею Станіславом Ансеріном: шоса 1607 року (охоплює реєстр податку п'яти осад Галицького передмістя¹ та п'яти осад Краківського передмістя²) та шоса 1608 року (охоплює реєстр податку трьох осад Краківського передмістя)³. Ступінь вивченості джерела є відносно невеликим.

Окрім цього, в процесі роботи були використані допоміжні джерела. **Допоміжними джерелами** є Книга шлюбів латинської катедри Львова 1554–1591 pp⁴, яку було використано для аналізу соціального статусу певних власників нерухомості. Також «Головний інвентар ста ланів»⁵, який виступає джерелом для доповнення даних з шос, зокрема, даних про ділянку Яна Радоковського. Привілеї національних громад міста Львова, упорядковані Мироном Капралем, були використані для аналізу прав на нерухоме майно різних національностей

¹ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wybierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowionym i wedle po ł ozenia sta łanow sporzadzonym // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. 137–155

² Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. 155–161

³ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. 161-165

⁴ Книга шлюбів латинської катедри Львова 1554–1591 pp. // НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; ЦДІА України, ; упоряд. Б. Петришак. . Львів, 2017. – 308 с.

⁵ Sta łanów inventarz główny, którym się ta liczba ich z dziedzictwami objaśnia porządkiem takim, iako mają mieć swoich położenia, iedne w halickim przedmieściu, drugie w krakowskim a trzecie w osadach Wieśnych // Долинська М. Неопублікований список «Головного інвентаря ста ланів...» 1608 р. для міста Львова // Наукові зошити історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка: Збірник наукових праць. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2005. Вип. 7. с. 94–105.

передмість Львова. Зокрема, використовувались привілей вірменської громади на володіння майном монастиря св. Анни на Краківському передмісті⁶, привілей єврейського населення передмість на ділчичне право володіння нерухомим майном⁷ та привілей щодо компетенції міського та вірменського суду відносно нерухомого майна вірменів⁸.

Історіографічну базу роботи можна умовно поділити на чотири групи: 1) праці, що стосуються топографії Львова загалом та Галицького та/або Краківського передмістя зокрема; 2) праці, що стосуються історії магдебурзького права в Речі Посполитій (та/або у Львові зокрема); 3) праці, що стосуються соціальної історії Львова магдебурзького періоду; 4) праці, що присвячені конкретним особам, організаціям. До першої групи відносимо праці Мар'яни Долинської⁹, Андрія Фелонюка¹⁰. До другої групи відносимо праці Тетяни Гошко¹¹, Андрія Фелонюка¹², Миколи Кобилецького¹³. До третьої групи відносимо праці Ореста Зайця¹⁴, Мирона Капралю¹⁵, Мілана Балабана¹⁶,

⁶ Привілей національних громад міста Львова (XIV -XVIII ст.) / Упор. М. Капраль. — Львів, 2010. — 2-е виправлене видання (електронний варіант). — с.289-291.

⁷ Привілей національних громад міста Львова (XIV -XVIII ст.) / Упор. М. Капраль. — Львів, 2010. — 2-е виправлене видання (електронний варіант). — с.429-431.

⁸ Привілей національних громад міста Львова (XIV -XVIII ст.) / Упор. М. Капраль. — Львів, 2010. — 2-е виправлене видання (електронний варіант). — с. 277-289.

⁹ Долинська М. Історична топографія Львова XIV–XIX ст. Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2006. 356 с.

Долинська М. Львів: простір на тлі мешканців (XIII-XIX ст.). Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014. 168 с..

¹⁰ Фелонюк А. Тарнавка і Поріччя – юридики львівського домініканського монастиря Божого Тіла // Вісник Львівського університету// Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. С. 67–99.

Описово-статистичні джерела дослідження передмістя львова XVI-XVII століть// Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. 3-25.

¹¹ Гошко Т. Нариси з історії магдебурзького права в Україні (XVI - початок XVII ст.) Львів: Афіша, 2002. 254 с.

¹² Фелонюк А. Уряд ландвійта (підвійта) на передмістях Львова XVI–XVIII ст / Андрій Фелонюк. // *Lwów: miasto, społeczeństwo, kultura*. – 2010. – №7. – С. 91–110.

¹³ Правовий статус жінки за магдебурзьким правом / М. Кобилецький // Вісник Львівського університету. Сер. : Юридична. - 2013. - Вип. 58. - С. 55-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2013_58_9 (23.05.22)

¹⁴Зайць О. Громадяни Львова XIV–XVIII ст.: правовий статус, склад, походження. Львів: НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2012. 590 с.

¹⁵ Капраль Мирон. Національні громади Львова XVI–XVIII ст. (соціально-правові взаємини). Львів: ЛНУ ім. І. Франка, Львівське відділення Ін-ту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 2003. 440 с. .

¹⁶ Bałaban M. Żydzi lwowscy na przełomie XVI–XVII wieku. Lwów: nakł. Funduszu Konkursowego im. H. Wawelberga, 1906. 577 s.

Владислава Лозинського¹⁷, Марії Погорілко¹⁸, Романа Зубика¹⁹. До четвертої групи відносимо праці Богдани Петришак²⁰, Владислава Лозинського²¹, Луції Харевічевої²².

Структура роботи виглядає наступним чином: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури. У вступі обґрунтовано актуальність роботи, зазначену її мету, завдання, наукову новизну, практичне значення, представлено опрацьовані джерела та. Перший розділ роботи присвячений аналізу інформативності основних джерел та аналізу розвитку територіальної структури передмість магдебурзького Львова. Другий розділ роботи присвячений детальному аналізу власників нерухомості Краківського передмістя відповідно до шос 1607-1608 років, а також співставленню отриманих даних з історіографією, котра стосується цієї теми. Третій розділ присвячений порівнянню даних, отриманих при аналізі Краківського передмістя Львова у шосах 1607-1608 років у другому розділі та даних, отриманих при аналізі Галицького передмістя Львова у шосі 1607 року, здійсненому у попередній курсовій роботі.

¹⁷ Łoziński W. *Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku.* — Lwów : Gubrynowicz i Schmidt, 1890. 305 s.

¹⁸ Погорілко М. Роль жінки в млинарському господарстві Львова у другій половині XVII ст. у світлі договорів оренди млинів (The Role of Women in Mill Economy of Lviv in the Second Half of the XVII c. Based on Lease Agreements) // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Гендерні дослідження". — 2015. — С. 170-177.

¹⁹ Zubyk R. *Gospodarka finansowa miasta Lwowa w latach 1624–1635.* — Lwów, 1930. — 496 s

²⁰ Петришак Б. «Лицар пера і каламаря» - писар міста Львова Войцех Зимницький (1583-1639 pp.). Львів: Львівське відділення ІУАД ім. М. С. Грушевського НАН України, 2011. 208 с.

²¹ Łozinski W. *Złotnictwo lwowskie w dawnych wiekach: 1384-1640 / Władysław Łozinski.* — Lwow: Gubrynowicz i Schmidt, 1889. — 101 S.

²² Charewiczowa L. *Mieszczanka lwowska XVI w. Zofia Hanłowa / Charewiczowa.* // *Ziemia Czerwieńska.* — 1935. — №1. — С. 26–56.

РОЗДІЛ І. АНАЛІЗ ІНФОРМАТИВНОСТІ ДЖЕРЕЛА ТА ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНО ПРОСТОРУ ПЕРЕДМІСТЬ ЛЬВОВА

1.1 Формування територіального простору передмість Львова

Певна структурованість в просторі Львова починає появлятися після локаційних процесів. Зокрема, у 1356 році місто отримує підтвердження магдебурзького права. Попри поширену думку, що саме тоді місту було вперше надано право на самоврядування, більшість істориків ранньомодерного періоду схиляються до думки, що Казимир III у 1356 році лише підтвердив місту магдебурзьке право, а не надав його вперше. Ймовірно, міф про перше надання Казимиром III Львову магдебурзького права був породжений польською історіографією²³. Про це свідчить той факт, що у Львові періоду князя Лева був вїйт-німець Бертольд Штехер. Відповідно, у місті повинна була бути німецька колонія, керована магдебурзьким правом²⁴. Інший аргумент – у Львова до привілею Казимира III було не менше трьох територіальних об'єктів з рисами просторової локації міста з магдебурзьким правом. Зокрема, лан костелу Діви Марії та млин Штехера²⁵. Повторне надання магдебурзького права дає поштовх до локаційних процесів. Як наслідок, місто починає набирати характерних для самоврядного міста форм. Магдебурзький Львів виглядає наступним чином: центр – середмістя, або «місто в мурах»; два передмістя навколо «міста в мурах» – Галицьке та Краківське; міські села. Свої назви передмістя отримали від двох головних брам міста – Галицької та Краківської, відповідно. Якщо умовно переносити межі передмість на сучасні вулиці, то бачимо, що в магдебурзький період західна межа між Галицьким та Краківським передмістями починалася біля сучасного парку ім. І. Франка і далі в північно-західному напрямі, проходила біля собору Св. Юра на Галицькому передмісті та костелу Св. Анни на

²³ Гошко Т. Нариси з історії магдебурзького права в Україні (XVI - початок XVII ст.) Львів: Афіша, 2002. с. 190.

²⁴ Долинська М. Львів: простір на тлі мешканців (XIII-XIX ст.). Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014. с. 35.

²⁵ Долинська М. Початки просторової локації Львова в останній третині XIII століття // Місто: історія, культура, суспільство. Е-журнал урбаністичних студій / Інститут історії України НАН України, Історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Київ, 2016. – № 6. – С. 42.

Краківському передмісті²⁶. Краківське передмістя простягається на сучасних вулицях Городоцькій, Чорновола, Хімічній, далі – ввєрх по вулиці Шевченка аж до Янівського цвинтаря, займаючи також сучасні території Левандівки. Галицьке передмістя займало території, починаючи від сучасних вулиці Івана Франка, далі – вулиця княгині Ольги, аж до Кульпарківської. Межі передмістя проходять через вулицю Кульпарківську, перехресток Стрийська – Наукова, вздовж Пасічної, аж до Личаківської.

Варто також, зауважити, що територію передмість розривала Старостинська юридика. Це була територія навколо Високого замку, яка перебувала під королівською юрисдикцією, керована львівським старостою²⁷. Вона межує з Краківським передмістям вздовж північної частини русла Полтви²⁸. Натомість, з Галицьким передмістям вона межувала простягаючись від сучасної вул. Лисенка і далі, до сучасного Шевченківського Гаю²⁹.

1.2 Адміністративно-територіальний устрій передмість

З самого свого початку Львів був одночасно центром торгівлі і промисловості та свого роду фортецею, що мало значення під час вторгнення татарських військ. Такий двоїстий характер міста пояснює появу двох джерел витрат коштів міста: 1) на потреби міського самоврядування; 2) для підтримки муніципальної фортеці на належному рівні. З часом, через прагнення міських радників створити собі джерело стабільного доходу, було створено третє джерело витрат коштів міста³⁰. Натомість, серед джерел надходжень коштів до міської казни Роман Зубик виділяє: доходи з майна, монополії, податки, кредити, надлишки доходів з попередніх років. Нас, власне, цікавлять доходи з майна. Цю категорію дослідник поділяє на дохід з орендної плати за нерухоме майно (це, зокрема, житлові будинки, господарські будинки, емфітевтичні землі, садиби, ставки, городи) та дохід з комунальних промислових підприємств (млини, лазні,

²⁶ Долинська М. Історична топографія Львова XIV-XIX ...с.117

²⁷ Долинська М. Львів: простір на тлі мешканців ... с.60.

²⁸ Долинська М. Історична топографія Львова XIV-XIX ст. - Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка»; Монографія. - Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. - 356 с історична топографія с.115.

²⁹ Долинська М. Львів: простір на тлі мешканців ... с. 56.

³⁰ Zubyk R. Gospodarka finansowa miasta Lwowa w latach 1624–1635. – Lwów, 1930. S –35.

цегельні, порохований склад). Цікаво, що окрім млинів та цегелень, більшість таких підприємств мають монопольний характер, на базі королівських грамот³¹.

Власне міське населення платило два спеціальні міські податки, а саме – шос та сторожа, що детально описує Ярослав Кісь. Якщо сторожа – податок на утримання сторожів, то шос (“*exaction civilis*”) був податком за нерухомість (будинки), у випадку передміщан – будинок, город, поля. Цікаво, що шос збирався не регулярно, а лише за потреба за згоди 40 мужів³². Існував не лише міський шос, але і королівський, який збирався лише на військові потреби.³³

Після повторного надання місту магдебурзького права у 1356 році формується міська рада та фігура вейта. Серед органів магістрату виділяються: рада та лава³⁴. Право залучення до міського права, тобто львівське громадянство, було підконтрольне раді. Отримати його міг повнолітній законнароджений християнин чоловік, який представив раді рекомендаційний лист³⁵. Більше того, аби отримати міське право потрібно було володіти нерухомістю на території міста³⁶.

Говорячи про адміністративно-територіальний устрій передмість, варто згадати, що кожне з передмість мало свого лендвейта. В його функції входили: поліцейний нагляд та контроль санітарного стану вулиць³⁷. Серед власників, згаданих на опрацьованих шосах, також бачимо дані про лендвейтів. До прикладу, Станіслав Тацик лендвейт Краківського передмістя (*Stanisław Tacik na ten czas tego przedmiescia łetwoit*)³⁸ та Анджей солтис (*Andrzej schołtyss*)³⁹ з Галицького передмістя. Згодом, для посади шолтис (*schołtyss*) починає вживатись термін лендвейт. Також, на Галицькому передмісті бачимо згадку про Матиса Лукасова (*Mathis Lukassow*)⁴⁰, який був власником з третьої осади. На той

³¹ Zubyk R. *Gospodarka finansowa miasta Lwowa w latach 1624–1635*. – Lwów, 1930. S –36.

³² Кісь Я. *Промисловість Львова у період феодалізму (XIII–XIX ст)*. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1968. С. 45.

³³ Там само.

³⁴ Гошко Т. *Міське Самоврядування На Українських Землях у 14-16 Ст*. Прага: Research Support Scheme, 2000. с. 74.

³⁵ Там само, с. 75.

³⁶ Там само, с. 76.

³⁷ Фелонюк А. Уряд лендвейта (підвейта) на передмістях Львова XVI–XVIII ст / Андрій Фелонюк. // *Lwów: miasto, społeczeństwo, kultura*. – 2010. – №7.С.— 93.

³⁸ *Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607...c.158*.

³⁹ *Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607 .. c. 147*.

⁴⁰ Там само.

час був лендвійтом Галицького передмістя. Окрім лендвійта до апарату управління передмістями відносились також: підвійт, віце-лендвійт та старші передмість. Окрім того, лендвійт виконував функцію збирання податків з власності передміщан (або середміщан, котрі мали нерухомість на передмістях). Він це робив шляхом призначення райці для виконання цієї справи⁴¹.

1.3. Загальна інформація про соціальний склад населення передмість Львова XVI – XVII ст.

Відповідно до досліджень Мирона Капралю, на початку XVI ст. у Львові мешкало близько 7000 осіб. Серед них лише 3000 мешканців жили на середмісті⁴². Важливо, однак, підмітити, що інколи жителі середмістя могли мати певну нерухому власність на передмісті, а тому, бути записаними як власники нерухомості у шосових документах. Цікавою є етнічна картина Львова. Наприклад, у XV ст. більшість населення у середмісті складали німці, натомість на передмістях зростала частка українського та татарського населення. Проте, у XVI ст. кількість власників нерухомості німців зменшився до 7 %, а вірмен до 2 %. Відсоток українців був більшим⁴³. Вже у другій половині XVI та на початку XVII ст. зростає нерухомість і кількість вірмен. Одночасно з цим, українська громада зменшувалась⁴⁴. Цікаво, що у 1569 році Сигізмунд Август підтверджує право вірменської громади розпоряджатися майном вірменського монастиря святої Анни на Краківському передмісті. Вірменська громада виборола цей привілей у конфлікті з вірменським єпископом⁴⁵. У 1563 році Сигізмунд Август у відповідь на скарги львівських вірменів видає документ, в якому окреслює компетенції міського та вірменського суду щодо вірменського населення. Зокрема, питання нерухомого майна на передмістях залишилися під контролем міста, тобто бурмистра, райців, вїта та лавників. Введення в нерухомість

⁴¹ Фелонюк А. Уряд ландвійта (підвійта) на передмістях Львова XVI–XVIII ст / Андрій Фелонюк. // *Lwów: miasto, społeczeństwo, kultura*. – 2010. – №7.С.— 101-102.

⁴²Капраль Мирон. Національні громади Львова XVI–XVIII ст. (соціально-правові взаємини). Львів: ЛНУ ім. І. Франка, Львівське відділення Ін-ту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 2003. С. 251-252.

⁴³ Там само, с. 262.

⁴⁴ Там само, с. 268.

⁴⁵ Привілеї національних громад міста Львова (XIV -XVIII ст.) / Упор. М. Капраль. — Львів, 2010. — 2-е виправлене видання (електронний варіант).— С. 290-291.

вірменів проводилась міським вйтом та лавниками вірменинами, справи поділу нерухомих маєтків відбувались перед міським судом⁴⁶.

В XVII столітті також починає зростати частка єврейського населення, яке, здебільшого, отримувало нерухомість шляхом купівлі та оренди. Як підмітив Мирон Капраль, єврейська громада на передмісті дуже добре дбала про правовий захист своєї нерухомості. У 1568 році Сигізмунд Август на прохання євреїв про відновлення привілею Сигізмунда I, котрий згорів під час пожежі, видає новий привілей, яким закріплює дідачне право на володіння нерухомістю євреїв на передмісті⁴⁷. Згодом, у XVII столітті євреї з передмість Львова ще отримували нові грамоти, в яких їхні права на власність закріплювались⁴⁸. Загалом, отримання євреями землі та будинків у передмісті було дуже легким, адже свобода купівлі-продажу будинків була закріплена за євреями королівським привілеєм 1568 року. Місто зобов'язане було приймати всі записи купівлі-продажу та видавати виписки, це може пояснити велике розширення території передмістя та єврейського населення в ньому⁴⁹.

В центрі Краківського передмістя була приміська синагога, а від неї йшла вулиця біля стіни (сучасна площа Князя Ярослава Осмомисла), що закінчувалася біля воріт церкви Всіх Святих (латинські бенедиктинці). Власне, з обидвох сторін вулиці аж до замкової гори розташовувались дерев'яні будинки. Її населяли як євреї, так і християни. Перед синагогою була порожня частина, де проходив єврейський ринок. Здебільшого там торгували м'ясом⁵⁰.

1.4 Аналіз структури та інформативності шос 1607-1608 років.

У 1607 році з ініціативи Станіслава Ансеріна, який був у 1576-1585 рр раецьким писарем⁵¹, а в 1586-1588 рр. був одночасно райцею і синдиком, але

⁴⁶ Привілеї національних громад міста Львова (XIV -XVIII ст.) / Упор. М. Капраль. Львів, 2010. 2-е виправлене видання (електронний варіант). с. 287.

⁴⁷ Привілеї національних громад міста Львова (XIV -XVIII ст.) / Упор. М. Капраль. Львів, 2010. 2-е виправлене видання (електронний варіант). с. 430-341

⁴⁸ Капраль Мирон. Національні громади Львова XVI–XVIII ст... с. 88.

⁴⁹ Bałaban M. Żydzi lwowscy na przełomie XVI–XVII wieku. Lwów: nakł. Funduszu Konkursowego im. H. Wawelberga, 1906. s.216.

⁵⁰ Ibid, s.213.

⁵¹ Петришак Б. «Лицар пера і каламаря» - писар міста Львова Войцех Зимницький (1583-1639 рр.) / Богдана Петришак. – Львів: Львівське відділення ІУАД ім. М. С. Грушевського НАН України, 2011. – С. 115.

невідомо, коли прийняв громадянство⁵², міська рада проводить інвентаризацію всієї рухомої і нерухомої міської власності. Для цього рада скликає певну комісію, функція якої була складання опису меж міських земель у відповідь на королівську Люстрацію 1570 року⁵³. Відповідно, за опрацьованою Ансеріном схемою, описуються Галицьке і Краківське передмістя. Шоси, тобто податкові реєстри, створювались з метою обліку нерухомого майна та населення, аби встановити розмір податку за користування ділянкою (землею). Загалом, у XVI-XVIII ст. була декілька типів податкових реєстрів. Здебільшого, податкові реєстри показують річні реєстри населення із окресленим податком в грошовому еквіваленті. Ознакою шосових документів є статистичний виклад інформації⁵⁴. На думку Романа Зубика, шоси 1607-1608 року були зведені радше для контролю орендарів, аніж для органів, які збирали орендну плату⁵⁵. Доречним буде згадати з яких причин була складені опрацьовані шоси, проаналізувати інформативність джерела та його структуру загалом.

Отже, шоси були укладені для обліку нерухомого майна власників львівських передмість. З цієї мети впливає інформативність джерела, адже, перш за все, документи несуть інформацію про розмір податку, який платить той чи інший власник та його ім'я. Рідше згадується з чого платиться податок. Інколи, навпаки, у документі зазначається з чого платиться податок, але не вказується, хто є власником. До прикладу, з дому Ізраїля Глового (z domu Israela Glowu)⁵⁶. Станіслав Ансерін виділяє декілька формул запису власника, серед них можна виділити формули:

⁵² Заяць О. Громадяни Львова XIV–XVIII ст.: правовий статус, склад, походження. Львів: НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2012. с. 74.

⁵³ Долинська М. Исторична топографія Львова XIV–XIX ст. Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2006. с. 13-17

⁵⁴ Описово-статистичні джерела дослідження передмістя львова XVI-XVII століть// Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. 4.

⁵⁵ Zubyk R. Gospodarka finansowa miasta Lwowa w latach 1624–1635. – Lwów, 1930. S –23.

⁵⁶ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель ...с.164.

1) Запис імені та/або прізвища власника, без подальших пояснень. Більшість записів є саме такого типу. Наприклад, Станіслав Дубас (Stanisław Dubas)⁵⁷, Якуб Гуга (Jacub Guga)⁵⁸, Симон (Simon)⁵⁹.

2) Запис власника та його ремесло/національність. Наприклад, Бартош сляковий (Barthoss slakowy)⁶⁰, Мілко вірменин (Milko Ormienin)⁶¹.

3) Пояснення власника через його родичів, друзів. Наприклад, Лукаш зять італійки Джакобової (Jakubowy Włoski Lukess ziec),⁶² Амброз Йозефович її товариш [жінки, яка згадувалась раніше] (Ambrozy Josephowic towarzysz iej)⁶³. Сюди також відносимо ситуацію, коли автор пояснює групу власників, як нащадки певної особи. Як приклад, Яна Волоса нащадки (Jana Wolosa potomkowie)⁶⁴. Попри те, що автор згадує групу людей, ми не можемо віднести це до наступної формули, адже тут група людей пояснюється на основі родинних зв'язків.

4) Загальні назви професій чи груп власників. Як приклад, домініканці (dominicanі)⁶⁵, шевці з Чехії (szewczy s czechy)⁶⁶, різники з Крвища (Rzeznicy s krwiska)⁶⁷.

Окремої уваги заслуговує формула записи жінок у шосах. Прослідковуються три види запису жінок:

1) Запис жінки за чоловіком. Як приклад, Васькова Чизова (Waskowa Czyzowa)⁶⁸, Янова Вистемпкова (Janowa Wystempkowa)⁶⁹.

⁵⁷ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607 ... c.161.

⁵⁸ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607... c. 155.

⁵⁹ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607... c.154.

⁶⁰ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607... c.156.

⁶¹ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель ...c.162.

⁶² Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607...c.138.

⁶³ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель ... c.162.

⁶⁴ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель ... c.164.

⁶⁵ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607... c.155.

⁶⁶ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607... c.149.

⁶⁷ Там само.

⁶⁸ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607... c. 161.

⁶⁹ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607... 147.

- 2) Запис жінки через її ім'я та прізвище. Наприклад, Софія Симка (Zophia Symka)⁷⁰, Регіна Похильковна (Regina Pochylkowna)⁷¹.
- 3) Запис лише імені жінки, рідше імені та професії. Наприклад, Симонова перукарка (Simonowa balwierka)⁷².

Існує тенденція, що, жінки станової приналежності (з приставкою «пані»), здебільшого, записані за другою формулою запису. Однак, траплялись і винятки. Як приклад, пані Янова Чеховіцова (P. Janowa Czechowicowa)⁷³, пані Еразмова Єлонкова (P. Erasmowa Jelonkowa)⁷⁴. Були також і протилежні випадки, де жінка не станового походження записана не за чоловіком, а іменем та прізвищем, як у випадку Софії Челенцової (Zophia Cielecziowa)⁷⁵. Тому, гіпотезу про те, що формулу запису жінки за іменем та прізвищем урядник використовував для станових жінок не можливо вважати абсолютною. Однак, тенденція до такого запису прослідковується і, більшість жінок, котрі записані іменем та прізвищем мають приставку «пані».

Питання власності жінок загалом є досить цікавим, адже відомо що в досліджуваному періоді жінка є досить обмеженою в своїх юридичних правах. Наприклад, якщо чоловік звільнявся від опікуна в 21 рік, то жінка незалежно від

⁷⁰ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporzadzonym // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 150.

⁷¹ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporzadzonym // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 148.

⁷² Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 162.

⁷³ Chensze z Crakowskie[go] przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 158.

⁷⁴ Chensze z Crakowskie[go] przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 155.

⁷⁵ Chensze z Crakowskie[go] przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 158.

віку постійно перебувала під опікою (батька або чоловіка)⁷⁶. Опікун завжди повинен був супроводжувати жінку в офіційних справах. Говорячи конкретно про Львів, жінки, зазвичай, фігурують в документах, котрі стосуються успадкування та стосунків у шлюбі⁷⁷. Починаючи від XVI століття, у Львові появляються жінки «підприємці», але явище це було вкрай рідкісне. Ставлення до жінки визначав її соціальний статус. Здебільшого жінка є вдовою, дружиною або монахинєю, адже бути самотньою було неприйнятним⁷⁸. Слід зауважити, що в Саксонському зерцалі, зводі законів, яким керувались міста на магдебурзькому праві, ситуація жінок з нерухомим майном є досить цікавою. Дівчата могли отримати його як до, так і після укладання шлюбу. Керувати цим майном вона могла, однак, лише під наглядом свого опікуна⁷⁹. Говорячи про шляхи отримання майна, то дружина не мала права отримати будь-яке майна свого чоловіка після його смерті, адже воно переходило до дітей. У випадку, коли в сім'ї не було дітей, майно переходило до батька або матері чоловіка⁸⁰. Очевидно, саме тому в документі урядець не наводить прикладів успадкування нерухомості жінкою від свого чоловіка. Здебільшого, якщо в шосі згадується про спосіб отримання нерухомості жінкою, це є операція купівлі-продажу. При дослідженні історії оренди львівських млинів, бачимо, що жінки фігурують в складанні документів оренди та навіть ставлять свій підпис⁸¹. Більше того, траплялись випадки, коли жінка продає нерухомість без участі її чоловіка⁸².

У випадках, коли урядник згадує, з чого платиться податок простежуємо такі види власності: город, дім, стайня, халупки, фільварок. Набагато рідше автор

⁷⁶ Гошко Т. Уявлення про дитинство у кодексах міського права в Речі Посполитій XVI – початку XVII ст. // Місто: історія, культура, суспільство. Е-журнал урбаністичних студій/ Київ: Нац. акад. наук України, 2017. №4., с. 37–56.

⁷⁷ Charewiczowa Ł. Kobieta w dawnej Polsce [Електронний ресурс] / Ł. Charewiczowa // Ziemia Czerwieńska. – 1938. – Режим доступу до ресурсу: <https://crispa.uw.edu.pl/object/files/415437/display/Default>. (12.03.21) S.- 50.

⁷⁸ Charewiczowa Ł. Kobieta w dawnej Polsce [Електронний ресурс] / Ł. Charewiczowa // Ziemia Czerwieńska. – 1938. – Режим доступу до ресурсу: <https://crispa.uw.edu.pl/object/files/415437/display/Default>. (12.03.21) S.- 52.

⁷⁹ Кобилецький Микола. Правовий статус жінки за магдебурзьким правом. // Вісник Львівського університету. Сер. : Юридична. – 2013. – №58. – С. 59.

⁸⁰ Там само.

⁸¹ Погорілко М. Роль жінки в млинарському господарстві Львова у другій половині XVII ст. у світлі договорів оренди млинів (The Role of Women in Mill Economy of Lviv in the Second Half of the XVII c. Based on Lease Agreements) //Наукові записки Національного університету" Острозька академія". Серія" Гендерні дослідження". – 2015. с 171.

⁸² Там само, с. 175.

називає те, яким чином та чи інша власність була отримана. Найчастіше це процедура купівлі – продажу. Як приклад, Торос Бернатович (Toros Bernatowic) платить податок з свого давнього городу Схумилявського та з другого, який купив у пана Себастьяна Карчовича (i z drugiego ktore kupił od p. Sebestiana Karczowica)⁸³. Також трапляються випадки, коли нерухомість є в боргу: нащадки Павла Крауса (Paula Krausa potomkowie) володіють городом, який віддали в борг Войцеху Лебковському⁸⁴. Поширеним явищем на обидвох осадах є, коли хтось винаймає господарство. Наприклад, на Галицькому передмісті біля воріт бернардинів живе винаймач Чернейовський (Czernieyowski najemnik)⁸⁵.

Нерідко зустрічаються випадки, коли однією ділянкою володіють декілька осіб і сплачують за неї податок спільно. Як приклад, на Сметаничим (na Smiotanczyným) за одне господарство платять спільно податок стара Костова та її зять Анджей (Kostowa stara, i Andrzej zięc yeu)⁸⁶. Протилежними є випадки, де одна особа згадується в документі декілька раз як власник різних ділянок, за які платиться податок окремо. Поодинокими є незвичні випадки. Наприклад, на Краківському передмісті на другій осаді Гжескова Задиковіцова (Grzeskowa Zadykowicowa)⁸⁷ платить податок з п'яти домів, де живе п'ятеро людей. Також, незвичним є випадок сьомої осаді Краківського передмістя, де автор не наводить суму податку, яку платить кожен власник. Ймовірно, всі будинки належали там Богдану Доноваковичу (Bohdan Donowakowic)⁸⁸.

⁸³ Chensze z Crakowskie[go] przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 156.

⁸⁴ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 138.

⁸⁵ Там само.

⁸⁶ Chensze z Crakowskie[go] przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 157.

⁸⁷ Там само.

⁸⁸ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 162-163.

Серед характеристик власне осіб, які є власниками можна виділити: згадку про професію; згадку про соціальний стан; випадки, коли урядник вказує національність чи походження власника; маркери родинних зв'язків; інші характеристики (сюди, зокрема, відносяться «старий/а», «вдова», «молодий/а»). Окремо варто виділити випадки, коли власники є неозначені, тобто податок за господарство сплачує певна група осіб. Найчастіше це фігурує у випадках, де власниками є чийсь нащадки і райця записує їх не називаючи поосібно. Наприклад, нащадки пана Блацея Замісника (potomkowie P. Włazeia Zamesnika)⁸⁹. До інших випадків можна віднести колективну власність (стрілецьке братство⁹⁰, успенське братство⁹¹, шевці з Чехії⁹²).

Маркерування урядником соціального стану визначаємо виключно по приставці «пан/пані» у випадку Галицького передмістя та приставки «пан/пані» та «detto» (зустрічається лише один раз) у випадку Краківського передмістя. Зустрічається немало відомих статусних родів Львова ранньомодерного періоду. Наприклад, Софія Ганльова, браті Рогатинці, Богдан Донавикович, родина Шольц-Вольфович, Георгій Боїм, Павло Єлонек та інші.

У випадку маркерів національності чи походження ситуація дещо складніша. Доречно буде погодитись з тезою історика Мирона Капралія про те, що при аналізі етнічного складу населення досить часто доводиться вдаватись до догадок. Відповідно, такий аналіз не може повністю бути достовірним. Часто висновки щодо етнічного походження базуються на основі імені чи прізвища

⁸⁹ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 154.

⁹⁰ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 165.

⁹¹ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 148.

⁹² Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 149.

особи. Окремо, слід наголосити, що більшість львів'ян у XVI ст. ще не мали власних прізвищ⁹³. При аналізі шосових документів зустрічаються два види запису походження власників:

1) Урядник прямо називає національність власника. Наприклад, Каспер Баранович вірменин (Casper Baranowic Ormienin)⁹⁴.

2) Урядник називає місто/село/країну, звідки походить власник. Наприклад, Йелен з [міста] Дрогобича (Jelen z Drohobyczy)⁹⁵, Катажина стара з [села] Клепарова (Catarzyna stara z Kleparowa)⁹⁶, шевці з [країни] Чехії (szewczy s czechy)⁹⁷.

Серед національностей, які називає урядник фігурують, найчастіше, вірмени, німці та русини. Автор жодного разу не називає польське походження власника. Однак, вважати, що всі, кого не називає автор по національності є польського походження не варто, оскільки зустрічаємо випадки, де автор не називає національність відому нам. Наприклад, про походження вірменина Богдана Донавиковича урядник не згадує нічого. Невідомо, з яких причин Станіслав Ансерін називає національність власника у певних випадках. Більшість висновків щодо походження та національності доводиться робити на основі імені власника. Так, наприклад, Давиду Зонтассу (Dawid Zontass)⁹⁸ з

⁹³ Капраль Мирон. Національні громади Львова XVI–XVIII ст.... с. 265.

⁹⁴ Chensze z Crakowskie[go] przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 157.

⁹⁵ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 164.

⁹⁶ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 162.

⁹⁷ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w týmze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 149.

⁹⁸ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 164.

восьмої осади Краківського передмістя приписуємо єврейське походження, а Гаврило Грищенко (Hawryło Gryszenko)⁹⁹ з першої осади Галицького передмістя, ймовірно, є русинського походження.

У випадку професій та ремесл все досить легко. Висновки можливо зробити виключно тоді, коли автор джерела вказує на професію власника. Для прикладу, Станіслав Дзвоник коваль (Stanisław Dzwonik kowal)¹⁰⁰.

Однак, варто підмітити також, що при аналізі офіційних податкових документів можемо робити висновки виключно про жителів, котрі мають якусь власність на передмісті. Наприклад, ми не можемо робити висновків про людей на маргінесі суспільства, зокрема, бездомних чи жебраків. Як приклад, можемо згадати про випадок 1643 року, коли Іван Короба та Прокоп Живкович були обвинувачені в тому, що вони переховували волоцюг у себе в будинках передмістя, що вилилось у те, що заражена дівчина з Ярослава заразила якоюсь хворобою жителів передмістя та декілька домів у середмісті¹⁰¹. Отже, такі практики були на передмісті, попри заборони магістрату. На жаль, за даними шосових документів ми маємо змогу аналізувати лише повноправне населення, яке мало власність на передмісті.

Окремої уваги заслуговує розгляд того, як Станіслав Ансерін ділить простір львівських передмість у документах. Інформацію про Галицьке передмістя беремо з шоси 1607 року. Інформацію про Краківське передмістя беремо з двох шос 1607 та 1608 років. Шоса 1607 року містить дані про перші п'ять осад Краківського передмістя. Дані шоси 1607 року про наступні осади втрачено. Натомість, шоса 1608 року містить інформацію про шосту, сьому та восьму осади. Автор ділить простір передмість на осади: Галицьке на п'ять осад, Краківське – на вісім, відповідно. Осада – скупчення господарств на передмісті.

⁹⁹ Chensze z Halickiego przedmiestia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 140.

¹⁰⁰ Chensze z Halickiego przedmiestia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 147.

¹⁰¹ Соціальна боротьба в місті Львові в XVI–XVIII ст. : збірник документів/ під ред. Я. П. Кіся. Львів, 1961. с.— 273-274.

Здебільшого, нерухома власність на осадах мала аграрні функції, а отже, на передмістях вівся спосіб життя схожий до села. Кожна осада поділена на менші вулиці, інколи ці вулички діляться на ще менші вулички. Кожну вулицю автор описує. Наприклад, «назад до королівського колодця» (nazad ku Krolewskiey studni)¹⁰², «на горі при Клепарівській дорозі» (na gorze przy Cleparowskiey drodze)¹⁰³. Цікавим виглядає той факт, що попри те, що Галицьке передмістя значно більше від Краківського, урядник ділить друга на більшу кількість осад. Скоріш за все, це пояснюється з розвитком й кращим загосподарюванням попередніх осель¹⁰⁴.

Цікавим також є явище виникнення «юридики». Спочатку такий термін значив те, що ця територія належить певній юридичній особі. Спірним є питання чи були «юридики» виключно на передмістях, чи вони могли також бути і в середмісті. «Юридика» могла бути у формі домогосподарств чиншівників, або у формі звичного фільваркового шляхетського господарства. «Юридики» на відміну від лібертацій платили податок до міста.¹⁰⁵ Зокрема, варто згадати про Тарнавку і Поріччя. Вони знаходилися на старостинській частині Краківського передмістя. Ці юридики перебували перебували під юрисдикцією домініканського монастиря Божого Тіла¹⁰⁶. Бачимо, що домініканці мали на території Краківського передмістя три господарства: свою ферму, господарство Тимковське, котре вони купили пізніше та ділянка, що дісталися від Яна Радовського, Яна Жесовського (сад, лан та город)¹⁰⁷. Згодом, до згаданих територій у 1613 році домініканцям перейде також Тарнавка, яку їм подарує

¹⁰² Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 161.

¹⁰³ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 159.

¹⁰⁴ Капраль Мирон. Національні громади Львова XVI–XVIII ст. ... с. 30.

¹⁰⁵ Долинська М. Львів: простір на тлі мешканців ... с. 100-101.

¹⁰⁶ Фелонюк А. Тарнавка і Поріччя – юридики львівського домініканського монастиря Божого Тіла // Вісник Львівського університету// Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. с. 67.

¹⁰⁷ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. –155.

львівський підкоморій Ян Свошовський¹⁰⁸. Загалом, Поріччя і Тарнавка були осередками ремісничого життя, здебільшого ткацтва. Звісно, подібно до передмість, населення юридик займалися господарською діяльністю. Андрій Фелонюк виокремлює дві етнічні громади – українців і поляків¹⁰⁹.

Отже, проаналізувавши загальну просторово-територіальну структуру Львова, можемо робити певні висновки про населення Краківського та Галицького передмість Львова. Після повторного надання магдебурзького права та локаційних процесі, починають окреслюватись більш чіткі межі середмістя та передмість. Станіслав Ансерін проводить інвентаризацію нерухомого майна Краківського та Галицького передмість, зводячи шоси 1607 та 1608 років. Документ є певним статистичним обліком всієї нерухомої власності, а отже, є досить скупим на факти, які б характеризували власників нерухомості на передмісті. Після аналізу джерела, зможемо зробити висновки про ремесло жителів нерухомості, їхнє походження/національність, родинні зв'язки. Нерідко автор дає більше інформації про те, яким чином господарство було отримане, або за що саме платить власник податок.

¹⁰⁸ Фелонюк А. Тарнавка і Поріччя ... с. 68.

¹⁰⁹ Там само, с. 84.

РОЗДІЛ II. Краківське передмістя за шосею 1607-1608 років: аналіз населення

Краківське передмістя було проаналізовано на підставі двох документів: 1) «Реєстр платників чиншового податку з будівель і ґрунтів п'яти осель Галицького та п'яти осель Краківського передмість, зібраного згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном» 8 жовтня 1607 року¹¹⁰; 2) «Реєстр платників чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був складений згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном» 1608 року¹¹¹. Під час опрацювання документів було створено таблицю, де систематизовано усіх власників відповідно до осад та вулиць, вказано суму податку та (якщо зазначено) з чого він платиться. Станіслав Ансерін ділить Краківське передмістя на вісім осад. Кожна з осад ділиться на менші вулички. В таблиці кожна осада позначено відповідною нумерацією, наприклад, перша осада – «1. Перша осада». Кожна вуличка є підпунктом в таблиці і позначається відповідно. До прикладу, «1.2 A drogę przestąpiwssy», «1.5 Za pierwssym s. Anny slakiem» (див. Додаток 1).

2.1. Перша осада

Загалом, на першій вулиці (за міським фортом з боку вулиці від річки Полтви) бачимо вісім власників, серед яких шість чоловіків, одна жінка (P. Erasmowa Jelonkowa)¹¹² та одна гендерно неозначена група власників (pana Valentego Naza potomkow)¹¹³. Бачимо три маркери статусу – пан/ пані (P.

¹¹⁰ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. 155–161

¹¹¹ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. 161-165

¹¹² Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 155.

¹¹³ Там само.

Erasmowa Jelonkowa, P. Paweł konwisarz, D. Simon Simonidesow)¹¹⁴. В документах приставка “D” значить *detto* і є тотожним поняттю пан/пані. Пані Еразмова Єлонкова була, ймовірно, дружиною лавника Еразма Єлонка – Катерина Станчловна¹¹⁵. Серед професій означено дві професії та п’ять людей. Професії – шляпник (троє людей), ливар та м’ясник (двоє людей). Також є дві ознаки сімейної приналежності: нащадки (*pana Valentego Naza potomkow*) та зять (*Gieskow zięc*)¹¹⁶. Окрім того, є один маркер походження (*Paweł konwisarz z Bonarkowego*)¹¹⁷

Перетнувши дорогу – чотири одиниці власності, три з яких мають домініканці. Перший (город в тилі руської церкви) належить пану Лоренцу Сміту (р. *Lorinca Smita*). Домініканці мають: два фільварки (один з яких куплений пізніше у *Tymkowskie*) та отримана власність від Яна Радоковського (*Jana Radowskiego*) на його лані «*na iego lanie, ogrodu iz łaka*»¹¹⁸. Згадку про це знаходимо і в «Інвентарі ста ланів», де згадується, що на трьох чвертях лану пана Яна Жешовського отці домінікани мали сади нагору коло самої церкви Св. Юра, а згодом вже згаданий зять його пана Радовський передав сад отцям домініканам, котрі з’єднали його в одне з своїм давнім садом або фільварком.¹¹⁹

Далі – від шпиталю с. Станіслава, по лівій стороні за сляком (рогачкою) с. Анни бачимо такі професії: маляр (один раз), намісник священника (один раз), столяр (один раз), фурман, або візник (два рази), ювелір (один раз). Серед восьми позицій господарства бачимо лише шість власників, адже Сенко (*Sienko*) має у власності два господарства¹²⁰, також автор згадує будинок і стайню священника

¹¹⁴ Там само.

¹¹⁵ Петришак Б. (упоряд.) Книга шлюбів латинської катедри Львова 1554—1591 рр. Львів: Львівське відділення ІУАД, 2017. — 308 с. — (Львівські історичні праці. Джерела. — Вип. 8). — с. 142.

¹¹⁶ *Chensze z Crakowskie[go] przedmiestia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra* // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 155.

¹¹⁷ Там само.

¹¹⁸ Там само.

¹¹⁹ *Sta łanów inventarz główny, którym się ta liczba ich z dziedzictwami objaśnia porządkiem takim, iako mają mięc swoich położenia, iedne w halickim przedmieściu, drugie w krakowskim a trzecie w osadach Wieśnych* // Долинська М. Неопублікований список «Головного інвентаря ста ланів...» 1608 р. для міста Львова // Наукові зошити історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка: Збірник наукових праць. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2005. Вип. 7. С. – 103.

¹²⁰ *Chensze z Crakowskie[go] przedmiestia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra* // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та

лікарні та костелу с. Станіслава, з якої не платиться податок¹²¹. Серед родинних маркерів – зять (візник Валенті пояснюється тим, що він є зятем Яна Мачуського)¹²².

Наступні господарства там, де є і вулиця, і лікарня, і русинська церква. Автор чітко наводить походження двох власників, а саме: Степан з Вишні (національність – русин)¹²³ та Габріель Карпус (вірменин)¹²⁴. Серед власників є одна жінка – Войцехова Пастерначка (Woiciechowa Pasternaczka)¹²⁵, решту п'ять власників – чоловіки. Загалом, на вулиці шестеро власників.

За першим сляком (рогачкою) с. Анни, бачимо п'ять власників. Серед них: дві жінки (Danielowa pusarkka та Małacha ropadia)¹²⁶ та два чоловіки (Fedko Chromicki та Iwasko Mikileyowic, який платить податок з двох власностей)¹²⁷. З професій згадується лише зброяр. Також згадано соціальний статус – попада.

Далі – на вулиці до вершини с. Герцего. Загалом, бачимо сім позицій та п'ять власників. Пані Еразмова Єлонкова має три ділянки з яких сумарно платить 25,5 грошей.¹²⁸ На цій частині осади є двоє жінок та троє чоловіків. Зустрічаються такі професії: сляковий, кравець. Бачимо два маркери, що вказують на соціальний стан – пані (P. Erasmowa Jelonkowa) та найомник¹²⁹. Цікавим є також маркер «стара» (Husarka stara)¹³⁰, що вказує на вік власниці.

Наступні господарства зосереджені там само, спускаючись з гори с. Герцего. Тут бачимо чотири позиції та шість власників. З однієї ділянки платять податок одночасно Іван пекар, Яким Нахумчик та його брат Іван¹³¹. Всі власники тут чоловіки, зустрічаємо дві професії (пекар та соломоріз). Окрім того, бачимо

джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 155.

¹²¹ Там само.

¹²² Там само.

¹²³ Там само.

¹²⁴ Там само.

¹²⁵ Там само.

¹²⁶ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiestia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 156.

¹²⁷ Там само.

¹²⁸ Там само.

¹²⁹ Там само.

¹³⁰ Там само.

¹³¹ Там само.

маркер родинної приналежності «брат», атвор таким чином пояснює одного з власників через його брата.

Наступні господарства зосереджені дорогою до гостинця. Сумарно бачимо вісім осіб, серед яких всі є чоловіками. Серед них автор виділяє такі професії: кушнір, олійник, замковий лісник, візник, ювелір. Окрім того, знову зустрічаємо маркер родинної приналежності – «син». Також один з власників записаний як «P. Mikolaj Siedmiradzki»¹³², що вказує на характеристику стану.

2.2 Друга осада

Далі – друга осада, яку Станіслав Ансерін ділить на три вулички, а саме: 1) на горі при мурованій капличці; 2) об'їхавши костел святої Анни, в сторону костелу святого Хреста (сучасна вулиця Шевченка); 3) за костелом святого Хреста.

На першій вуличці виокремлено дев'ятнадцять позицій, однак загалом згадано вісімнадцять людей, адже пан Каспер Гулинський (P. Casper Gulinski)¹³³ згадується тричі і володіє трьома господарствами, а, натомість на Сьмотанчинім господарстві (na Smiotanczyným) записані двоє власників – Костова стара та її зять Анджей¹³⁴. Серед власників бачимо п'ятнадцять чоловіків та троє жінок. Бачимо такі професії: олійник, пекар, ткач (2 рази), швець, соломник та пастух. Серед власників бачимо чотирьох людей, котрі мають приставку «пан/пані»: Каспер Гулинський (P. Casper Gulinski)¹³⁵, Войцех Пісцімуха (P. Woiciech Piscimucha)¹³⁶, пан Вотецький (p. Wioteski)¹³⁷ та Георгій

¹³² Там само.

¹³³ Там само.

¹³⁴ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 157.

¹³⁵ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 156.

¹³⁶ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 157.

¹³⁷ Там само.

Боїм (P. Dziurdzi Boim)¹³⁸. Пані Касер Гулинський був великим купцем у місті. Відомо, що той мав двох синів та дочку, яких одружив на шляхтичах. Татари забрали одного сина, а молодший постригся в ченці. Довгий час, ховаючись від кредиторів, жив у отців бернардинів¹³⁹. Георгій Боїм або Єжи (Юрій) Боїм був засновником відомої сьогодні каплиці Боїм недалеко від Площі Ринок у Львові. Він приїхав з Трансільванії, та після вдалого шлюбу з Ядвігою Нижньовською, попав в коло багатих львів'ян. Сім'я Боїмів була сім'єю купців і лікарів, які століттями трималися цих двох професій. Сам Георгій мав титул секретаря короля Стефана Баторія¹⁴⁰.

Також в документі згадується, що власниця Бернадка є вдова¹⁴¹. Автор документу двічі описує походження власників. У одному випадку вказує на національність – вірменин (Casper Baranowic Ormienin)¹⁴², в іншому – говорить, що власник походить з Дрогосова (, i Andrzej z Drohossowa)¹⁴³. Цікавим також є, що один з власників є небіжчиком (niebosczyk p. Wioteski)¹⁴⁴. Ймовірно, мова йде про райцю Якуба Вотецького, який у 1607 році вкоротив собі життя від нестерпного фізичного болю через укуси невідомої комахи.¹⁴⁵

Об'їхавши костел святої Анни, в сторону костелу святого Хреста, зустрічаємо десятох власників. Серед яких двоє жінок та вісім чоловіків. Досить цікавою є ситуація з Вольффовським пляцом (Wolffowskim plac)¹⁴⁶, тобто сучасна вулиця Городоцька. Там є п'ять заселених будинків, з яких за всіх сумарно платить податок у сумі одного злого Гжескова Задиковіцова

¹³⁸ Там само.

¹³⁹ Łoziński W. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku. — Lwów : Gubrynowicz i Schmidt, 1890. s.141.

¹⁴⁰ Ibid, s. 116.

¹⁴¹ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 157.

¹⁴² Там само.

¹⁴³ Там само.

¹⁴⁴ Там само.

¹⁴⁵ Łoziński W. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie .. s. 141.

¹⁴⁶ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 157.

(Grzeskowa Zadykowicowa)¹⁴⁷. Автор вказує тричі на походження мешканців, двічі повідомляючи назву міста/села (Kunass z Biłohoszczy, Valenti z Rzęsney)¹⁴⁸ та один раз національність (Ursula Ormianka)¹⁴⁹. Серед професій зустрічаємо: маляр, лікар та аптекар. Тричі автор описує стан власників: пан Мельхіор Шольц молодший (P. Melcher Scholc młody)¹⁵⁰, пан Бартош Тацик (P. Barthoss Tacik)¹⁵¹, пан Марцін Ноукампіан (P. Marcin Nouicamprian)¹⁵². У випадку з Мельхіором Шольц молодшим, урядник має на увазі Мельхіор Шольц-Вольфович-молодшого, потомка Вольфганга Шольца. Мельхіор був лавником та членом Колегії сорока мужів. Згодом, одружився з представницею вроцлавського патриціату¹⁵³. За костелом святого Хреста бачимо ділянку домініканців. Це господарство, яке вони купили у Матіса Гаргула та платять за нього 15 грошей податку.¹⁵⁴

2.3 Третя осада

Третю осаду Станіслав Ансерін умовно ділить на чотири вулиці: 1) від Хреста, донизу до Св. Анни ; 2) від Св. Анни, минувши вуличку, від якої іде дорога вгору до Клепарова; 3) мурований міст над Полтвою, перед шпиталем Св. Станіслава; 4) сляк біля королівського млина.

На першій вулиці Станіслав Ансерін дає нам характеристику походження п'ять раз: двічі вірменин/вірменка, раз німець та двічі називає місто, з якого походить власник (Grzesko z Rzęsni, Hryśko z Bilohoszczy)¹⁵⁵. Серед професій на цій вулиці зустрічаються: візник (тричі), аптекар, міський лазебник (той, хто

¹⁴⁷ Там само.

¹⁴⁸ Там само.

¹⁴⁹ Там само.

¹⁵⁰ Там само.

¹⁵¹ Там само.

¹⁵² Там само.

¹⁵³ Петришак Б. (упоряд.) Книга шлюбів латинської катедри Львова 1554—1591 рр. Львів: Львівське відділення ІУАД, 2017. — 308 с. — (Львівські історичні праці. Джерела. — Вип. 8). — С. 20

¹⁵⁴ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 157.

¹⁵⁵ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 158.

працював в громадській лазні, насамперед готував ванни) та фарбувальниця. Загальну кількість власників порахувати неможливо, адже бачимо термін «нащадки», який вказує на сімейну приналежність і не характеризує кількість людей, що володіють господарством, а також через те, що автор говорить про стайню Домазерських (Domazerskich stajnia)¹⁵⁶, не даючи нам інформації про кількість. Досить цікавим є те, що на цій вулиці є досить великі господарства, які мають велику кількість власників. Отже, бачимо фільварок небіжчика пана Павла Єлонка (P. Pawła Jelonka), який викупили пан Красовський (P. Karssowskiey) та пан Пшездецький (P. Przewdziecki) та платять за нього 18 грошей податку¹⁵⁷. Далі інший фільварок, котрий також пан Єлонек мав (купив у Васька Пісчимухи (Waska Piszczymuchy) у 1573 році). З цього фільварку все ті ж власники платять 1 злотий податку¹⁵⁸. Цікаво, що пан Пшездецький, про якого іде мова, ймовірно, є зятем Павла Єлонка, адже, відповідно до книги шлюбів латинської катедри Львова 1554—1591 років, донька Павла Євлонека (старшого) Дорота одружилась з бурмістром Каспаром Пшездецьким з Кракова¹⁵⁹. Історія роду Єлонек відома, тим, що син Павла Євлонека, теж Павло був трагічно вбитим у 1580 році Урбаном Убальдіні (флорентійським купцем та засновником одного з найбагатших родів Львова). Між чоловіками відбувся конфлікт за дівчину Анну Вільчек, в якому Павло Єлонек (молодший) загинув. Однак, Урбан Убальдіні unikнув смертного покарання за цей злочин, завдяки передсмертній заяві Павло Євлонека, в якій той взяв всю провину на себе¹⁶⁰.

Наступний великий город нащадків візника Вавжинця (Wawrzynca furmana potomkow). Там пан Пшездецький (P. Przewdziecki) платить 2 гроші за частини сина Вавжиця Матіса та 3 гроша за частину, яку купив від Грицька з Рясного

¹⁵⁶ Там само.

¹⁵⁷ Там само.

¹⁵⁸ Там само.

¹⁵⁹ Петришак Б. (упоряд.) Книга шлюбів латинської катедри Львова 1554—1591 рр. Львів: Львівське відділення ІУАД, 2017. — 308 с. — (Львівські історичні праці. Джерела. — Вип. 8). — С. 20

¹⁶⁰ Łoziński W. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku... s.175-176.

(Grzesko z Rzęśni)¹⁶¹. Також всередині цієї ділянки має свій город німець Валентій (Valenty Niemiec)¹⁶².

Наступні господарства знаходяться від церкви с. Анни по вулиці, яка веде Клепарова. Тут зосереджено вісімнадцять господарств та шістнадцять власників (Каспер Пастернак (Casper Pasternak) має два господарства, така сама ситуація з Софією Целечовою (Zophia Cieleciowa)¹⁶³ і одна група людей (Togossowicowie)¹⁶⁴. Загалом, чотири жінки та дванадцять чоловіків. Серед професій: апектарка, маляр, рибалка, візник, лейтвійт. Двічі урядник вказує на походження власника Фед з Білогорща (Fed z Bilohoszczy)¹⁶⁵ та Міклушова вірменка (Miklussowa Ormianka)¹⁶⁶. Апеткарка Янова Чеховіцова має приставку «пані»¹⁶⁷. Найбільшою власністю на цій вулиці володіє Софія Целечова (Zophia Cieleciowa). Вона платить 12 грошей податку з свого городу та з Дріарового, який купила у нього та 7,5 грошей за ділянку (Кульханковського), де сама проживає¹⁶⁸.

На мурованому мості над Полтвою біля шпиталю св. Станіслава є чотири власники та нащадки Миколая Анджевіца (Mikołaja Andrzeiowica rotomkowie)¹⁶⁹. Богдан Доновакович платить податок з трьох ділянок (з Моделчиного, з Гринвальтовського та з Фабяновського)¹⁷⁰. Натомість, Себастьянова олійниця та її зять Миколай Більський платять двоє 20 грошей з однієї ділянки.¹⁷¹ Серед професій – олійник. Також, зустрічається родинний маркер «зять».

¹⁶¹ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 158.

¹⁶² Там само.

¹⁶³ Там само.

¹⁶⁴ Там само.

¹⁶⁵ Там само.

¹⁶⁶ Там само.

¹⁶⁷ Там само.

¹⁶⁸ Там само.

¹⁶⁹ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 159.

¹⁷⁰ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 158.

¹⁷¹ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та

На сляку біля королівського колодязя є шість господарств. Загалом, серед професій зустрічаємо: маляр, кравець та гайдук (рядовий польських військ 16-17 століття).

2.4. Четверта осада

Четверту осаду урядник ділить на сім вулиць: 1) на горі біля Клепарівської дороги; 2) знизу, навпроти Королівського колодязя; 3) вуличка, за якою на горі є дорога Клепарівська; 4) збоку вулички знову спускаючись донизу; 5) над Клепарівською дорогою, нижче старого єврейського цвинтаря, де євреї не платять з території нижче [розташованої] від цвинтаря; 6) по тій же стороні аж над самим пасовищем; 7) піднявшись на пагорб до Клепарова.

На горі біля Клепарівської дороги бачимо два господарства. Валент з Джая (Valenty z Jaia) та найманик Анджей маляр (Andrzej mularz najemnik)¹⁷². Також там є частина (окописько, кописько), яку додали євреям до старого цвинтаря – нова частину цвинтаря. Знизу, навпроти Королівського колодця урядник згадує трьох власників та чотири ділянки. Пан Марцін Шпитек (P. Marcin Spytek)¹⁷³ має дві ділянки. Серед професій згадано аптекаря та gorzelnik (особа, яка виробляє міцний спирт).

Наступна вуличка налічує п'ять власників. На цій вулиці мають власність олійник та слуга лейтвінта Краківського передмістя. Двічі бачимо випадок, де чийсь ділянку тримає хтось інший, а отже, і платить податок за неї. Зокрема, господарство Якуба Пчолки (Jakub Pszołka), але на час запису ділянку тримає Войцех Дріар (Woicich Driar)¹⁷⁴ та випадок де, ділянку олійника Себастьяна (на Sebastian oleiarz) тримала Себастьянова вдова (Sebastianowa wdowa)¹⁷⁵. Очевидно, та перейшла їй після смерті чоловіка. Збоку вулички знову спускаючись донизу бачимо три господарства. Серед них одне належить чоловікові (Paweł Nosek), одне належить жінці (Roza Namalka) та одне господарство має неозначену кількість осіб.

джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 159.

¹⁷² Там само.

¹⁷³ Там само.

¹⁷⁴ Там само.

¹⁷⁵ Там само.

Над Клепаровською дорогою, нижче старого єврейського цвинтаря є велике господарство, яке тримають троє власників та нащадки Яська (Jaska nieiakiiego potomkowie)¹⁷⁶. Зокрема, детально описано володіння Пані Муратової (вірменки). Фільварок з ланом та півтора Фулярівських ланів (lanu Fularzowskie), що вона сама до свого лану приписала¹⁷⁷. По півтора чверті тримають також Васько Филипкович (Wasko Philipkowic), Станіслав Дубас (Stanisław Dubas) та нащадки Яська (Jaska nieiakiiego potomkowie)¹⁷⁸. Окрім того, бачимо одну згадку професії – олійник та один маркер походження – вірменка.

Наступні господарства налічують чотири ділянки, серед яких всі власники є чоловіками. Серед них бачимо такі професії: олійник, швець та dzwoniarz (ремісник, що виготовляє дзвони). Окрім цього, автор пояснює походження одного власника, повідомляючи, що той походить з Підзамча (Valenty Sieragowski swiec s Podzamca)¹⁷⁹. Ймовірно, йдеться про те, що власник живе на Підзамче та має ділянку на Краківському передмісті.

Останні господарства зосереджені піднявшись на пагорб до Клепарова. Бачимо всім позицій, серед них: четверо жінок та четверо чоловіків. Серед професій зустрічається відбілювачка та пивоварка. Також урядник дає такі маркери соціального стану як «вдова» та «син». Одній з власниць приписує пояснення «стара».¹⁸⁰

2.5. П'ята осада

П'ята осада поділена на п'ять вуличок: 1) над прелатським млином; 2) на “braczkim Blohowiszczynskim”; 3) біля Богданового ставка; 4) “na Mogile”; 5) назад до Королівського колодязя.

На першій вулиці автор наводить чотири власники, всі є чоловіками. На цій вулиці Станіслав Ансерін не дає жодних пояснень щодо власності, з якої платить податок той, чи інший власник. Крім того, автор не вказує ні на

¹⁷⁶ Там само.

¹⁷⁷ Там само.

¹⁷⁸ Там само.

¹⁷⁹ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 160.

¹⁸⁰ Там само.

професію, ні на походження власників. Однак, всі власники названі іменем і прізвищем. Ймовірно, тому пояснення професії чи походження не є необхідним, адже прізвище дає змогу зрозуміти про кого іде мова. Бачимо, лише у випадку одного власника урядник дає характеристика «дід» та «кульгавий» (Barthoss dziad chromy)¹⁸¹.

Наступна вуличка налічує сім власників, серед яких двоє жінок та п'ять чоловіків. Тут автор знов використовує родинний маркер «зять» для того, щоб пояснити одного з власників (Stanisław Darmoiad Siepiotezin zięc)¹⁸².

Далі – вісім власників, серед яких троє жінок та п'ятеро чоловіків. Урядник згадує такі професії: винокур, гончар, візник. Для двох власників автор використовує пояснення з чого вони платять податок. Зокрема, Блічарка стара платить з Подзупкового (z Podzupkowego)¹⁸³ та Станіслав Дубас платить з Чарнусинського (z Czarnussynskiego)¹⁸⁴. Для характеристики двох власників урядник додає поняття «стара» та «зять».

На вуличці «Na Mogile» є п'ятеро власників: одна жінка та четверо чоловіків. Автор пояснює з чого платить один власник податок – Васкова Чижова (Waskowa Czyzowa) платить з Демкового (z Demkowego) 10 грошей податку¹⁸⁵. Урядник згадує такі професії: візник, маляр, тесля.

Остання вуличка, назад до Королівського млину, налічує вісім господарств. Однак, Станіслав Ансерін називає сім власників, адже один город є пустим, бо не засаджений. Проте, невідомий власник платить з нього 7,5 грошей¹⁸⁶. Урядник називає професії: винокур, купець, пекар, залізник. Один з власників є найомником аптекара пана Яроша Вендельського (p. Jarossa Wendelskiego artykatza)¹⁸⁷. Цікаво, що в одному з випадків, Станіслав Ансерін пояснює, яким чином власник отримав свою ділянку. Зокрема, це стосується

¹⁸¹ Там само.

¹⁸² Там само.

¹⁸³ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 161.

¹⁸⁴ Там само.

¹⁸⁵ Там само.

¹⁸⁶ Там само.

¹⁸⁷ Там само.

Івана Комунецького (Iwan Komuniecki), який платить 6 грошей з третьої частини, яку він купив у пана Яна Кліса (Jana Klisia)¹⁸⁸.

2.6. Шоста сада

Шоста осада має три вулички: 1) від сляку (рогачки) Королівського колодязя до міста; 2) Перетнувши вулиці Гібловки; 3) над Полтвою, між євреями і біля Зимноводського млину.

На першій вуличці урядник називає десятюх власників, серед яких одна жінка та решту – чоловіки. Цікаво, що тут автор вперше вводить пояснення «товариш». Він називає, що Амброз Йозефович (Ambrozy Josephowic)¹⁸⁹ є товаришем пані Станіславові Амбермановічові (P Stanislawowa Abermanowicowa)¹⁹⁰. Окрім того, одного з власників урядни пояснює за допомогою маркера «зять» (Walenty Namal Marcina Sieniaka' zięc)¹⁹¹. Собек, міський візник на рогачці платить квартальному грошима¹⁹². Серед професій згадуються лише: візник та пташник. Один раз автор вносить пояснення стану – пані Станіслава Абермановічова (P Stanislawowa Abermanowicowa)¹⁹³.

На наступній вулиці Станіслав Ансеїн налічує трьох власників чоловіків та одну групу власників з неозначеною кількістю – нащадки Васька Філіпковича (Waska Philipkowica potomkowie)¹⁹⁴. Один раз називається походження власника – вірменин.

¹⁸⁸ Там само.

¹⁸⁹ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // *Описи передмість Львова XVI - XVIII століть* // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 162.

¹⁹⁰ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // *Описи передмість Львова XVI - XVIII століть* // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 161.

¹⁹¹ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // *Описи передмість Львова XVI - XVIII століть* // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 162.

¹⁹² Там само.

¹⁹³ Там само.

¹⁹⁴ Там само.

Над Полтвою, між євреями і біля Зимноводського млину налічується двадцять три власника. На одній ділянці (Na Szczepanowskim) є відразу п'ятеро власників, котрі сумарно платять 3 грошей податку¹⁹⁵. Серед професій урядник називає: кушнір, гайдук, маляр, чинбар (два рази), відбілювачка, апекар, слюсар, свічник, миловар, шапник, перукарка. Станіслав Ансерін вперше говорить про шлюбні зв'язки власників: гайдук Войцех Васс одружився а циганці (Woyciech Wass hayduk so poial Czyganke)¹⁹⁶ та миловар Якуб Пісчимушич одружився на доньці покійного пана Криштофора Мазана Анні (Jakub Piszczymuszycz mydlarz, ktory poial Anne czorkę niebosczyka p. Krzysztofa Mazan)¹⁹⁷. Тричі автор використовує маркери походження для самих власників: Катерина стара з Клепарова (Catarzyna stara z Kleparowa)¹⁹⁸, Данило русин (Danilo Rusin)¹⁹⁹, Мілко вірменини (Milko Ormienin)²⁰⁰. Один раз використовує маркер походження не для самого власника, вказуючи, що той одружився на циганці. Двічі зустрічаємо маркер стану пан/пані – пан Криштофо Мазан (p. Krzysztofa Mazan)²⁰¹ та пан Мельхіор Вольф Шольцович старший²⁰². Скоріш за все, мова іде про Мельхіора Шольц-Вольфовича, лавника, котрий у 1561 році одружився з Доротеєю Вільчківною (донькою райці Станіслава Вільчка).²⁰³

2.7. Сьома осада

Сьому осаду урядник поділив на чотири умовні частини: 1) фільварок, став, млин, два сади пана Богдана Доноваковича; 2) починаючи зі Станіслава Потьомпи, винокурника; 3) при дорозі; 4) з другої сторони.

Однак, бачимо, що вся була територія була Богдана Доноваковича. Відповідно, всі в нього жили на території. З часом, це назвалося Богданова воля (сучасний проспект Чорновола та Під дубом). Магістрат у 1574 році надав дозвіл

¹⁹⁵ Там само.

¹⁹⁶ Там само.

¹⁹⁷ Там само.

¹⁹⁸ Там само.

¹⁹⁹ Там само.

²⁰⁰ Там само.

²⁰¹ Там само.

²⁰² Там само.

²⁰³ Книга шлюбів латинської катедри Львова 1554–1591 рр. // НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; ЦДІА України, ; упоряд. Б. Петришак. . Львів, 2017. – с. 49.

вірменам на купівлю ґрунтів у передмісті. Таким чином, у 1606 році вірменин Богдан Доновакович купив на емфітевтичному праві велику осаду. З часом, ця територія називалась “Богданівка”²⁰⁴. Відомо також, що Богдан Доновакович мав свій приватний млин на Краківському передмісті, неподалік Королівського млина. Він знаходився на північ від вірменської церкви, тобто церкви Святого Хреста²⁰⁵. Станіслав Ансерін не називає суму податку, котру платить кожен з власників.

Отож, на першій частині одинадцять власників, серед них сам пан Богдан та його слуга Войцех Бельський (Woyciech Bielecki)²⁰⁶. Серед професій бачимо: торовець мукою та крупами, тесля, кушнір, мельник. На наступній вулиці вісім власників, серед яких одна жінка – Софія Гирщина (Zophia Hurczyna)²⁰⁷. Урядник згадує двічі професію візника. Далі, на вулиці при дорозі, є три власника. Згадується один раз національність – німець. Двічі автор називає професію власників – римар та ткач. З другої сторони дороги троє власників, серед яких сторож ратуші Пьотр Поплюх (Piotr Popieluch)²⁰⁸.

2.8. Восьма осада

Восьма осада поділена на три вулички: 1) над самим млином; 2) нижче млина, між євреями; 3) лазня передміська за Краківською брамою. На восьмій осаді зосереджується багато єврейських домогосподарств. На відміну від середмістя, у передмістях Львова не було чисто виокремлених поділів на районі за етнічною приналежністю. Єврейські мешканці на Краківському передмісті почали з’являтися ще з другої половини XVI ст. Саме тоді влада продала ділянки «окописька» для єврейського цвинтаря. Він розташовувався неподалік села Клепарова. Євреї почали купляти ділянки неподалік цвинтаря, і, як зазначає Мирон Капраль, сформували певний “єврейський пояс” залюдненості, який

²⁰⁴ Капраль Мирон. Національні громади Львова XVI–XVIII ст. ... с.268.

²⁰⁵ Долинська, М. "Елементи просторової локації на Краківському передмісті пізньосередньовічного Львова // Регіональна історія України 3/ 2009. С. 290.

²⁰⁶ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 163.

²⁰⁷ Там само.

²⁰⁸ Там само.

простягнувся аж до долини Полтви та єврейського поселення на правому березі річки, на старостинській юридиці²⁰⁹. Питання єврейського населення у Львові ранньомодерного періоду піднімає Мілан Балабан. Дослідник пробує провести паралелі між євреєм середмістя та євреєм передмістя та говорить про певну зневагу один до одного. Єврею, котрий жив на передмісті та мав свої синагоги, лазні, ринки не потрібно їхати до міста. І така сама ситуація з євреями середмістя. Серед єврейського народу Львова було дуже мало контактів між містом і передмістям²¹⁰.

Над самим млином було чотири господарства. Серед них виділені професії: м'ясник, шапник, кравець. Також урядник називає походження одного з власників, а саме: Пьотра з Щирця (Piotr z Szczercza)²¹¹.

Нижче млина, між євреями розміщено двадцять сім господарств, серед яких зустрічаємо жителів різних національностей, проте, опираючись на імена власників, можна зробити висновок, що більшість власників на цій вулиці є єврейського походження. Для прикладу, Абраам Сайкович (Abraham Saikowic)²¹², Аарон Абрахамович (Aaron Abrahamowic)²¹³, Абраам Чарний (Abraham Czarny)²¹⁴, Давид Зонтасс (Dawid Zontass)²¹⁵, Ізраїль Ісааков (Israel Isaakow)²¹⁶, Ізраїль Гловий (Israel Glowy)²¹⁷. Цікаво, що Станіслав Ансерін лише один раз прямо говорить про національність власника – Йелен, єврей з Дрогобича (Jelen Zyd z Drohobyczy)²¹⁸. Тричі зустрічаємо назву професії: лікар та гутник (двічі). Два рази урядник не називає хто платить податок: з дому Ізраїля Глового платиться 2 злотих податку (можливо, це платить сам Ізраїль

²⁰⁹ Капраль Мирон. Національні громади Львова XVI–XVIII ст... с. 310.

²¹⁰ Bałaban M. Żydzi lwowscy na przełomie ... s.217.

²¹¹ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 164.

²¹² Там само.

²¹³ Там само.

²¹⁴ Там само.

²¹⁵ Там само.

²¹⁶ Там само.

²¹⁷ Там само.

²¹⁸ Там само.

Гловий) та з двох домів Хаймовських платиться 2 злотих податку²¹⁹. Тричі називається родинний маркер: «зять» (двічі) та нащадки. Серед власників двадцять один є чоловіком та одна власниця є жінкою. Решту – неозначені групи (наприклад, нащадки). Також, зустрічається випадок, де з однієї половини ділянки платять податок двоє власників. Зокрема, це ділянка Скочкового (Skoczkowego), де з однієї половини ділянки платить податок 20 грошей Симон, зять Марка Хромого (Simon Marka Chromego zięc), а з другої половини платить податок у сумі 20 грошей сам Давид Скочкович (Dawid Skoczkwic)²²⁰.

Остання вуличка восьмої осади – лазня передміська за Краківською брамою. Урядник виділяє дев'ять господарств, на яких є шість власників чоловіків, двоє власниць жінок та власність стрілецького братства. Стрілецьке братство тримають дім і отримують від суборендарів чинш на свої витрати²²¹. Двічі згадується професія кушнір та двічі маляр. Окрім того, автор чотири рази називає з чого платиться податок: з цілого (двічі), халупки, одна стайня, яка залишилась на пустці.

Звісно, аби зробити економічний аналіз населення передмістя бракує документів, які б систематично відображали фінансову ситуацію мешканців. Інформаційна база є надто вузькою, окрім того, немає єдиних грошових одиниць виміру, і, звісно, можлива суб'єктивність джерела. Однак, за даними проаналізованих шос можна спробувати зробити висновки про заможність жителів передмістя відповідно до суми, яку, ті платили як податок. Звісно, це працює, якщо ми будемо вважати, що величина ділянки визначає заможність людини. Отже, в шосах зустрічаються такі валюти: злотий, грош та флорин (якщо говоримо про Галицьке передмістя). Для початку XVII століття основним грошовим номіналом є гріш. У західноукраїнських землях під Річчю Посполитою з XVI ст. флорин дорівнював 30 грошам польським. Суму в 30

²¹⁹ Там само.

²²⁰ Там само.

²²¹ Там само.

грошів могли також називати злотий польський. Отож, злотий і флорин виступають одним і тим самим еквівалентом²²².

Якщо звести суму всіх податків до грошу (беручи до уваги, що один злотий дорівнює тридцяти грошам), тоді ситуація виглядає наступним чином: перша осада – 663 гроша, друга осада – 414,5 грошей, третя осада – 452,1 грошей, четверта осада – 266 грошей, п'ята осада – 267,7 грошей, шоста осада – 342 грошей, сьома осада – невідомо, восьма осада – 1 391 грошей. Відповідно, бачимо, що найбільш прибутковою для міста була восьма осада (заселена переважно єврейським населенням), наступною за рівнем величини загального податку була перша осада, далі – третя осада, друга осада, шоста осада, п'ята осада та найменша за сумарним рівнем податку – четверта осада. На жаль, не можемо знати яке місце в цій ієрархії займає сьома осада, адже урядник не вказує величини податку.

Загалом, на Краківському передмісті зосереджено двісті дев'яносто п'ять господарств. Серед власників зустрічаємо тридцять жінок та двісті одинадцять чоловіків, решту – неозначена кількість власників, наприклад, коли урядник називає власників «потомки». Варто також наголосити, що кількість господарств не дорівнює кількості власників, адже нерідко Станіслав Ансерін вписує одного власника двічі на різні ділянки, або навпаки двоє власників можуть ділити між собою одну ділянку і платити податок за ділянку разом. На підставі шоси можемо зробити висновки про професійну приналежність жителів передмістя. Найчастіше зустрічаються професії: візник (10 раз), олійник (6 раз), шапник (5 раз), аптекар (5 раз), кушнір (4 рази), маляр (3 рази), м'ясник (3 рази). Поодинокими є професії: столяр, пташник, ткач, кравець, лікар, миловар, перукар.

Аналізуючи національний склад мешканців Краківського передмістя, варто звернути увагу на те, що автор не завжди наводить походження власника. Серед випадків, де походження власника названо можна виокремити: вірменин (11 раз), німець (2 рази), русин (1 раз), єврей (1 раз). Поодинокими є назви

²²² Шуст Р. М. Нумізмати́ка: історія грошового обігу та монетної справи в Україні: Навч. Посіб. Київ: Знання, 2009. с. 117-119.

походження людини з конкретних міст, здебільшого це села чи міста поблизу Львова. До прикладу, Рясне, Дрогобич, Щирець та інші. Однак, опрацьовуючи перелік імен, можемо робити певні висновки щодо походження відповідно до імені. Наприклад, мешканці восьмої осади носять імена єврейського походження (Авраам, Ісаак, Ізрайль), що дає нам підставу робити висновки про їх національність. Натомість, імена Станіслав, Ян, Якуб вважаємо польськими. Слід також підкреслити, що є випадки, коли нам відоме походження власника, однак це не є відображено у опрацьованому джерела. Наприклад, вірменин Богдан Доновакович. Варто наголосити, проте, що здебільшого такі висновки є досить відносними.

Слід також звернути увагу на те, яким способом урядник пояснює певних власників. Найчастіше автор використовує ім'я та прізвище особи, для прикладу – Ян Зарич (Jan Zarych)²²³. Досить часто зустрічаємо ім'я та професію власника – Симон візник (Simon furman)²²⁴. Рідше – ім'я прізвище та професія. Інколи Станіслав Ансерін пробує пояснити власника через родинні зв'язки, найчастіше зустрічається маркер «зять», рідше – син, донька, брат. Наприклад, Валенті, зять Яна Мацускі (Valenti Jana Maczuski zięc)²²⁵. Також зустрічаємо маркер стану – пан/пані, що позначається літеру «P» або «D» перед іменем. До прикладу, пані Еразмова Єлонкова (P. Erasnowa Jelonkowa)²²⁶, пан Каспер Гулінський (P. Casper Gulinski)²²⁷, пан Георгій Боїм (P. Dziurdzi Boim)²²⁸ та інші. Також зустрічаємо

²²³ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 157.

²²⁴ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 158.

²²⁵ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 155.

²²⁶ Там само.

²²⁷ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 156.

²²⁸ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 157.

згадки про власність відомих осіб, або організацій. Зокрема, Богдан Доновакович, родина Шольц-Вольфович, Павло Єлонек, домініканці.

Лише шістдесят сім раз урядник називає з чого платиться податок. Найчастіше це назва ділянки, як-от «на Maikowým»²²⁹, «на Zienkowým»²³⁰, «на Kozanczupým»²³¹. Також зустрічаються такі одиниці, як фільварок, халупки, стайня, город. Дев'ять раз райця пояснює, яким чином власник отримав свою ділянку, у всіх випадках згадується лише про операцію купівлі- продажу. Наприклад, Ян Попілюх платить 4 грошей податку за ділянку, яку купив від Яна Влоха (so od Jana Wlocha kupił)²³².

На підставі сумарного податку зі всіх господарств кожної осади робимо висновок про те, що восьма осада була найбільш заможною, в той час, як з четвертої осади платився найменший сумарний податок.

²²⁹ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 161.

²³⁰ Там само.

²³¹ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 159.

²³² Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 160.

РОЗДІЛ ІІІ. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕШКАНЦІВ КРАКІВСЬКОГО ТА ГАЛИЦЬКОГО ПЕРЕДМІСТЬ ЛЬВОВА ВІДПОВІДНО ДО ШОС 1607-1608 РОКІВ

Перш за все, доцільним буде окреслити критерії, за якими буде відбуватись порівняльний аналіз мешканців Краківського та Галицького передмість Львова. Очевидно, що критерії будуть обмежені інформацією, яка є доступною для нас в шосах. Аналізуючи форму та структуру джерела слід звернути увагу на те, як відрізняється запис мешканців у шосах: яка формула запису переважає, як часто автор наводить дані про форму власності, як часто урядник згадує про спосіб отримання тієї чи іншої власності особою. При аналізі характеристики власників варто порівняти поширення тих чи інших ремесл, національностей, статі власників. Окремої уваги заслуговує порівняння фінансової заможності жителів двох передмість. Це можливо зробити, порівнявши суми податків, які сплачують мешканці передмість. Окрім того, будуть розглянуті унікальні випадки, характерні лише для якогось одного передмістя. Поруч з тим, слід знайти спільні риси, характерні як для Краківського, так і для Галицького передмість Львова.

Для початку, розглянемо спільні та відмінні риси в формулі запису власників. У попередньому розділі було виділено чотири форми запису власників загалом та три форми запису власників жіночої статі. Всі чотири формули зустрічаємо на обидвох передмістях. На Галицькому передмісті приклад запису за першою формулою (запис імені та/або прізвища власника, без подальших пояснень) – Якуб Мазурек (Jacub Mazurek)²³³; за другою формулою (запис власника та його ремесло/національність) – Юрек маляр (Jurek malarz)²³⁴, Миколай Серепко вірменин (Mikolaj Serepko Ormienin)²³⁵; за третьою формулою

²³³ Chensze z Halickiego przedmiestia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. – 150.

²³⁴ Chensze z Halickiego przedmiestia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. – 149.

²³⁵ Chensze z Halickiego przedmiestia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть //

– Юрек, син Яна Лусего (Jurek Jana Lysego syn)²³⁶; за четвертою формулою – різники з Крвища (Rzeznicy s krwiska)²³⁷. На Краківському передмісті приклад першої формули – Ян Куліковський (Jan Kulikowski)²³⁸; другої – Стецько пекар (Stecko piekarz)²³⁹, Габріель Карпус вірменин (Gabriel Kaprus Ormienin)²⁴⁰; третьої – Валентин Гамал зять Марціна Сєняка (Walenty Hamal Marcina Sieniaka' zięc)²⁴¹; четвертої – домініканці (dominicani)²⁴². І там, і там переважає перша формула запису. Однак, формула запису, де власник пояснюється через родичів/друзів частіше вживається на Краківському передмісті. Там п'ятнадцять раз вживається поняття «зять», дев'ять раз – «син», один раз – «товариш». Натомість, на Галицькому передмісті лише вісім раз поняття «зять» та тричі – «син». Такі поняття як «матір», «батько», «донька» не зустрічаються в джерелі зовсім. Якщо вводиться поняття пояснення когось через родинні зв'язки, то це лише у випадку коли діти пояснюються батьками (лише сини), батьки ніколи не пояснюються через дітей. Також, власник може бути пояснений як зять.

Однак, через такий формат запису населення у документі, ми не можемо бути певні щодо деяких власників. Зокрема, якщо маляр Якуб згадується двічі з

НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. – 138.

²³⁶ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 144.

²³⁷ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 138.

²³⁸ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 157.

²³⁹ Там само.

²⁴⁰ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 155.

²⁴¹ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 162.

²⁴² Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 155.

інтервалом в декілька домів, то ми не можемо сказати, чи урядник говорить про одну і ту саму особу. Дещо краща ситуація у випадку з жінками, адже через те, що у більшості випадків жінки записані або повним іменем та прізвищем, або за своїм чоловіком, повтори практично неможливі. Наприклад, пані Еразмова Єлонкова (P. Erasnowa Jelonkowa) згадується на Краківському передмісті чотири рази і ми можемо бути певні, що це одна і та сама особа – дружина Еразма Єлонека. Так само, у випадку Галицького передмістя, двічі бачимо ім'я Софія, однак, розуміємо, що це дві різні особи, через те, що рядом є запис за чоловіком (Zophia Symka²⁴³ та Zophia Hanelowa²⁴⁴).

Бачимо, що на Галицькому середмісті, серед 350 гендерно означених власників є 313 чоловіків та 37 жінок. На противагу, на Краківському передмісті серед 265 гендерно означених власників є 222 чоловіків та 43 жінки, решту – кількісно та/або гендерно неозначені власники (12). До уваги не беруться господарства, де є неозначена кількість власників, також власники, які мають декілька ділянок були враховані лише один раз. В відсотковому відношенні на Галицькому передмісті 89.4% чоловіків та 10.6% жінок у відношенні до загальної кількості гендерно означених власників та 81.9% чоловіків та 9.7% жінок у відношенні до всіх власників загалом (якщо приймати неозначені групи власників за одиницю), в той час як на Краківському – 83.77% чоловіків та 16.23% жінок у відношенні до загальної кількості гендерно означених власників та 80.14% чоловіків та 15.52% жінок у відношенні до всіх власників загалом. Отриману інформацію можна проілюструвати у формі діаграми. (див. Додаток 2).

Серед неозначених власників найчастішим випадком на обидвох передмістях є «нащадки». Як приклад, Васька Філіпковича нащадки (Waska

²⁴³ Chensze z Halickiego przedmiestia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 150.

²⁴⁴ Chensze z Halickiego przedmiestia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 144.

Philipkowica Ormienina potomkowie)²⁴⁵. Загалом, на Краківському передмісті є 12 неозначених гендерно та кількісно власників, в той час як на Галицькому – 32. Власне, більшість цієї групи і там, і там складають «нащадки». Унікальні для Галицького передмістя випадки: швеці з Чехії (szewczy s czechy)²⁴⁶; прелати²⁴⁷; Руська школа²⁴⁸; Богоявленське братство²⁴⁹; різники з Крвища (Rzeznicy s krwiska)²⁵⁰. Натомість, лише на Краківському передмісті зустрічаємо такі випадки: домініканці (dominicanі)²⁵¹; стрілецьке братство (samostrzelniczy)²⁵².

На обидвох передмістях є ситуації, коли названа ділянка, з якої платиться податок, однак не названо власників. Як приклад, з Млинарзового (Z Mlynarzowego)²⁵³ чи з Федькового (Z Fedkowego)²⁵⁴; згадки про 5 халупок з яких платиться податок, однак не вказано ким (5 chałupek)²⁵⁵ на Галицькому

²⁴⁵ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. –158.

²⁴⁶ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w týmze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 149.

²⁴⁷ Там само.

²⁴⁸ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w týmze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 148.

²⁴⁹ Там само.

²⁵⁰ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w týmze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 149.

²⁵¹ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 155.

²⁵² Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 165.

²⁵³ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w týmze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 142.

²⁵⁴ Там само.

²⁵⁵ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w týmze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 151.

передмісті та стайня Домазерських (Domazerskich stainia)²⁵⁶ на Краківському передмісті. Досить популярним явищем і на Галицькому, і на Краківському передмісті є практика, коли на одній ділянці є декілька власників. До прикладу, на третій осаді Галицького передмістя, на повороті від костелика Святого Хреста, Валентій Крол (Valenti Krol) та кравець Юрек (Jurek krawiec) сплачують один податок з розділеної ділянки²⁵⁷. Або, наприклад, на першій осаді – Гаврило Гриценко (Hawryło Hryczenko) та Войцех Воловець (Woiciech Wolowiec) платять податок з двох халуп, які є на одній території²⁵⁸. Так само на Краківському передмісті на третій осаді олійниця Себастьянова та її зять Миколай Більський (Sebastianowa oleyarka, i Mikołay Bilski zięc ŷeŷ) платять податок двадцять грошей з однієї ділянки²⁵⁹. Якщо на Галицькому передмісті здебільшого згадано двох людей, які платять податок з однієї ділянки, то на Краківському кількість власників могла бути більшою. Наприклад, на третій осаді, над Полтвою між жидами та біля Зимноводського млина, на Сцепановському господарстві (Na Szczepanowskim) власниками є відразу п'ятеро осіб: маляр Марцін (Marcin mularz), слюсар (szychterz), Грицьковий син шкірник (Hryczkowiec syn garbarz), свічник Арнольф (Arnolph szwicznik) та Грицькова стара (Hriczkowa stara)²⁶⁰.

Загалом, спільно для обидвох передмість зі згаданих найпоширеніших професій є маляр. Маляр досить часто згадується як на Краківському, так і на Галицькому передмістях. Тричі на першому, та вісім раз на другому. Також, на

²⁵⁶ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 158.

²⁵⁷ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wŷbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowionym i wedle po ł ozenia sta łanow sporzadzonym // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 147.

²⁵⁸ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wŷbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowionym i wedle po ł ozenia sta łanow sporzadzonym // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 140.

²⁵⁹ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 159.

²⁶⁰ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої оселі Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С – 162.

обидвох передмістях зустрічаємо такі професії: кравець, олійник, аптекар, м'ясник. Однак, їх поширеність дещо відрізняється. Наприклад, на Галицькому передмісті кравець входить до найбільш поширених серед згаданих ремесл і згадується аж сім раз. В той час як на Краківському передмісті бачимо лише одного кравця – Демка з першої осади (Demko krawec)²⁶¹. І, навпаки, ремесло олійник зустрічається на Краківському передмісті шість раз, в той час як на Галицькому передмісті є лише один олійник – Станіслав, що живе на третій осаді (Stanisław oleiarz)²⁶². Винятковими для Краківського передмістя є шапник, кушнір, миловар, пташник, лікар, перукар. Виключно на Галицькому передмісті зустрічаємо такі професії: канатчик, стельмах, цирюльник. Важливо також згадати про різні назви однієї і тієї ж професії. Так, наприклад, на Галицькому передмісті трапляється випадок, коли згадується ювілерне ремесло у двох різних назвах: «zlotnik» та «ringmacher». Другий варіант зустрічається лише один раз, у випадку Марціна, який є власником на третій осаді, на повороті від костелика Святого Хреста²⁶³. Очевидно, це перекладається з німецької як той, хто робить прикраси. Невідомо, чому урядник записав професію саме таким чином, а не злотик, як у всіх інших випадках. Можна припустити, що автор зробив це навмисне, щоб вказати на німецьке походження власника. Ймовірно, ця особа вже згадується в джерелі під іменем Марціна Ротендорфа (P. Marcin Rottendorff) на четвертій осаді²⁶⁴. Марцін Ротендорф був сином Мартіна Ротендорфа, який є основоположником львівського роду ювелірів Роттендорфів²⁶⁵. Відомо, що

²⁶¹ Chensze z Crakowskie[go] przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. – 156.

²⁶² Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 148.

²⁶³ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 147.

²⁶⁴ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 153.

²⁶⁵ Lozinski W. Zlotnictwo lwowskie w dawnych wiekach: 1384-1640 / Wladyslaw Lozinski. – Lwow: Gubrynowicz i Schmidt, 1889. S.– 61.

Марцін Ротендорфа був також золотарем, а у 1615 році був в центрі гільдійських суперечок²⁶⁶. Можна припустити, що Станіслав Ансерін говорить про одну і ту саму особу, де в одному випадку називає етнічне прізвище власника, а в іншому – вказує на його професію. Проте, відсутність приставки «пан» у другому випадку наводить на певні суперечності. Однак, у випадку Краківського передмістя таких okazій не зустрічаємо, кожна професія згадується лише в одній мовній формі.

На обидвох передмістях Станіслав Ансерін використовує два варіанти опису походження власника (прямо називає національність та повідомляє, звідки походить особа). На обидвох передмістях бачимо власників таких національностей: вірмени, русини, німці. Виключно на Галицькому передмісті є власники чеського та італійського походження та ті, що походять з Щирця. Зокрема, в першій осаді, бачимо певного Лукаша, який є зятем італійки (Jakubowey Włoski Lukess krawiec ziec)²⁶⁷. Навпаки, лише на Краківському передмісті є власники єврейської національності та ті, що походять з Підзамча, Рясного та Дрогобича. Як на Галицькому, так і на Краківському передмістях найпоширенішими є імена польського походження. Зокрема, на Галицькому передмісті польське ім'я Станіслав зустрічається 27 раз, Ян – 27 раз, Бартош – 7 раз. Така сама ситуація і на Краківському передмісті: Станіслав – 17 раз, Ян – 17 раз, Войцех – 8 раз. Лише на Краківському передмісті зустрічається накопичення власників одного походження, а саме єврейського, поруч. На восьмій осаді, неподалік єврейського цвинтаря, більшість населення є єврейського походження. Попри те, що автор лише один раз говорить прямо про походження власника, вживаючи термін «zud», на підставі імен, можна зробити відповідні висновки.

Окремої уваги заслуговує ситуація з жінками, які фігурують в документі. На обидвох передмістях бачимо застосування всіх формул запису жінки. Аби проілюструвати це, наведу конкретні приклади. Отже, як приклад запису жінки

²⁶⁶ Lozinski W. Złotnictwo lwowskie w dawnych wiekach: 1384-1640 / Władysław Lozinski. – Lwów: Gubrynowicz i Schmidt, 1889. S.– 89.

²⁶⁷ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 138.

за чоловіком – Янова Вистемпкова (Janowa Wystempkova)²⁶⁸ на Галицькому передмісті та пані Еразмова Єлонкова (P. Erasmowa Jelonkowa)²⁶⁹ на Краківському передмісті. Бачимо запис жінки за іменем та прізвищем як на Галицькому передмісті – Регіна Похильковна (Regina Pochylkowna)²⁷⁰, так і на Краківському – Роза Гамалка (Roza Hamalka)²⁷¹. Також є запис імені та професії, або просто імені: Симонова перукарка (Simonowa balwierka)²⁷² – Краківське передмістя та Юркова конвісарка (Jurkowa konwisarka)²⁷³ на Галицькому передмісті. Також на обидвох передмістях автор називає вдів: п'ять раз на Краківському та лише один раз на Галицькому передмісті. Вартують уваги випадки, коли жінку описано не як власницю, а її використано для опису власника (здебільшого, ситуація була зворотня, жінку описували чоловіком). На Галицькому передмісті таких випадки було два. Один з них – кравець Лукаш, зять італійки Якубової (Jakubowy Włoski Lukess krawiec ziec)²⁷⁴. На Краківському передмісті таких випадків не зустрічаємо.

²⁶⁸ Chensze z Halickiego przedmiestia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wŷbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowionŷm i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzonŷm // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 147.

²⁶⁹ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiestia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionŷm wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. – 155.

²⁷⁰ Chensze z Halickiego przedmiestia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wŷbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowionŷm i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzonŷm // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 148.

²⁷¹ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiestia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionŷm wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. – 159.

²⁷² Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 162.

²⁷³ Chensze z Halickiego przedmiestia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wŷbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowionŷm i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzonŷm // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 147.

²⁷⁴ Chensze z Halickiego przedmiestia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wŷbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowionŷm i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzonŷm // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 138.

На обидвох передмістях бачимо власників, які мали нерухомість як на передмісті, так і у середмісті. Наприклад, львівський райця (Valenty Wilczek) на першій осаді біля Стефанової гори з межею першого лану Галицького передмістя має ділянку, яку отримав від батька, та платить за неї один флорин²⁷⁵. Загальновідомим фактом є те, що родина Вільчеків мала власність і у середмісті. Це, зокрема, будинки на площі Ринок, сучасні номер три та чотири. Варто підмітити, що родина Вільчеків була знатною родиною Львова та довгий час представники родини входили до міської ради. Перші представники родини відомі у Львові з середини XV століття, коли вони прибули до міста з Пшеворська²⁷⁶. Власне, історія Валентина Вільчека перетинається з історією Павла Єлонека, котрий фігурує серед власників нерухомості Краківського передмістя. Зокрема, у історії з вбивством Павла Єлонека через доньку Валентина Вільчека, котру той не поділив з італійцем Урбаном Убальдіні. На Краківському передмісті також зустрічаються власники з середмістя. Це, зокрема, представники родини Шольф-Вольфович. Родині на площі Ринок належало декілька будинків. Наприклад, кам'яниця під номером двадцять три. На Краківському передмісті бачимо згадку про пана Мельхіора Шольц молодшого²⁷⁷ та пана Мельхіора Вольф-Шольфовича старшого²⁷⁸.

На прикладі цієї родини бачимо, що деякі власники могли мати власність як на Краківському, так і на Галицькому передмістях. Наприклад, на другій осаді біля Стефанової гори з межею першого лану, неподалік Валентина Вільчека, Мельхіор Вольф має винницю, з якої платить один флорин та 20 грошей²⁷⁹. Як

²⁷⁵ Там само.

²⁷⁶ Łoziński W. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku... s.150-156.

²⁷⁷ Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. –157.

²⁷⁸ Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. –162.

²⁷⁹ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 138.

зазначено вище, Мельхіор Вольф мав також власність на Галицькому передмісті. Інший представник цього роду – Ян Шольц, ймовірно доктор філософії²⁸⁰, мав на другій осаді та на п'ятій осаді ділянку.

Обидві осаді багаті на представників відомих знатних родів міста. Зокрема, вже зазначені вище родини Шольц-Вольвофичів, родина Єлонеків, родина Вільчеків. Відомий львівський купець та лавник Войцех Домагалич (Woiciech Domagalic) взгадується на Галицькому передмісті, де він має ділянку на третій осаді, за яку платить податок у сумі одного злота²⁸¹. Войцех одружився з Катажиною Вольфович. Далі, на третій осаді з дому платить податок у сумі сімнадцяти з половиною грошей Войцехова Домагалина (Woiciechowa Domagalina)²⁸². Скоріш за все, мова тут іде саме про Катажину – дружину Войцеха, яка попри славетне батьківське прізвище Вольфович, записана тут за чоловіком як Войцехова Домагалина (Woiciechowa Domagalina).

Інші представники – брати Рогатинці. Іван та Юрій, переїхавши до Львова, купили будинок на Галицькому передмісті навпроти Струмилової вежі. В шості 1607 року Станіслав Ансерін називає Івана Рогатинця (Iwan Rohatyniec) власником будинку²⁸³. В сучасних реаліях, це кам'яні дев'ятнадцять та двадцять один при вулиці Валовій. Брати були досить відомими та брали активну участь у житті Успенського братства²⁸⁴. Варто також згадати і про, Софію Ганльову (pani Zophia Hanelowa), яка згадується як власниця кімнаток для хворих та убогих на другій осаді Галицького передмістя. Софія походила з міста Пшеворськ –

²⁸⁰ Łoziński W. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku. — Lwów : Gubrynowicz i Schmidt, 1890. S. – 45.

²⁸¹ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 153.

²⁸² Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 147.

²⁸³ Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wýbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowioným i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzoným // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 138.

²⁸⁴ Капраль М. Брати Рогатинці – старійшини львівського Успенського братства // Україна в минулому/ Київ: АН України, Ін-т української історіографії, львівське відділення, 1992. №2. с. 52-55.

Бецьки²⁸⁵. Власність у Львові вона отримує після шлюбу з Станіславом Ганлем. Відповідно до заповіту Станіслава, Софія отримала довічне право власності двох частин своєї нерухомості чоловіка²⁸⁶. Софія Ганлова будувала цегельню у 1574 р, та в процесі зайняла територію прилеглих муніципальних земель, що, відповідно, занепокоїло міську раду і жінці довелось сплатити 3 злотих²⁸⁷. Ймовірно, Софія після смерті Станіслава одружується вдруге одружується з Бартоломеем з Бучача (*Bartolomeus krawiecz z Buczacza*)²⁸⁸. Звісно, варто згадати і про відому родину львівських золотарів Роттендорфів. У шосі, яка описує Галицьке передмістя, згадується пан Марцін Роттендорф (*P. Marcin Rottendorff*)²⁸⁹, можливо, як припускалось раніше, навіть двічі.

Важливою особливістю, яка зустрічається лише на Краківському передмісті є поняття «небіжчик». Називає урядник приставку «небіжчик» тричі: небіжчик пан Вйотецький (*niebosczyk p. Wioteski*)²⁹⁰, пан Павло Єлонек небіжчик (*P. Pawel Jelonek niebosczyk*)²⁹¹, небіжчик Кристофор Мазан (*niebosczyk p. Krzysztof Mazan*)²⁹². У випадку Павла Єлонека розуміємо, що мова іде про загиблого під час сутечки через Анну Вільчек, дочку міського райці Валентина Вільчека. Власне, наступний власник – пан Вйотецький, скоріш за все, є Якубом

²⁸⁵ Charewiczowa L. *Mieszczanka lwowska XVI w. Zofia Hanlowa / Charewiczowa. // Ziemia Czerwieńska. – 1935. – №1. – S.— 4.*

²⁸⁶ Charewiczowa L. *Mieszczanka lwowska XVI w. Zofia Hanlowa / Charewiczowa. // Ziemia Czerwieńska. – 1935. – №1. – S.— 13.*

²⁸⁷ Charewiczowa L. *Mieszczanka lwowska XVI w. Zofia Hanlowa / Charewiczowa. // Ziemia Czerwieńska. – 1935. – №1. – S.— 17-18.*

²⁸⁸ Книга шлюбів латинської катедри Львова 1554–1591 рр. / Упоряд. Б. Петришак. НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського – Львівське відділення; ЦДІА України, м. Львів. – Львів, 2017. (Львівські історичні праці. Джерела. – Вип. 8) С. – 121

²⁸⁹ *Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wŷbierame, za reuizią i inuentarzem w tymze roku ponowionŷm i wedle po ł ozenia sta łanow sporządzonŷm // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 153.*

²⁹⁰ *Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 156.*

²⁹¹ *Chensze z Crakowskie[g]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 157.*

²⁹² Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. – 162.

Вйотецьким, який також був з патриціанського роду та загинув у 1607 році, якраз коли укладалась шоса. До слова, його донька згодом одружилась на Валентині Вільчекові, тобто Анна Вільчек, за яку відбувалась згадана вище сутичка, є внучкою Якуба Вйотецького.

В попередньому розділі було проведено аналіз сумарного податку з осад Краківського передмістя, де було підсумовано, що перша осада приносить місту – 663 гроша, друга осада – 414,5 грошей, третя осада – 452,1 грошей, четверта осада – 266 грошей, п'ята осада – 267,7 грошей, шоста осада – 342 грошей, сьома осада – невідомо, восьма осада – 1 391 грошей. За таким самим принципом, як на Краківському передмісті, можна порахувати сумарний податок з кожної осади Галицького передмістя. Відповідно, отримуємо такі результати: перша осада – 1683 грошей, друга осада – 893 грошей, третя осада – 970.2 грошей, четверта осада – 648 грошей, п'ята осада – 47 грошей. Отже, в підсумку, з Галицького передмістя місто отримало 4241 грошей, в той час як з Краківського – 3796 грошей.

Окрім порівняння характеристик власників передмість, можемо зробити висновки і про те, як урядник ділить структуру передмість. Зокрема, Галицьке передмістя поділене на п'ять осад, Краківське – на вісім. На обидвох передмістях осад діляться на менші вулиці. Наприклад, першу осаду Галицького передмістя Станіслав Ансерін ділить на вулицю при Стрільниці над валом; біля Стефанової гори з межею першого лану і так далі. Таким самим чином урядник ділить кожен осад Краківського передмістя. До прикладу, в четвертій осаді автор спочатку виділяє вулицю на горі при Клепарівській дорозі, далі – вулицю на дорозі за Королівськими колодцями і так далі. Однак, лише на Галицькому передмісті зустрічаємо поділ вулиць на менші – вулички. Наприклад, в першій осаді урядник виділяє вулицю – Суха Воля під виноградниками, а її він ділить на ще менші – від виноградників з'їжджаючи [з] гори до рогачки Глинянського гостинця, потім – нижче за виноградниками, і так далі. Ймовірно, це пояснюється тим, що Галицьке передмістя значно більше за Краківське, тому

Станіславу Ансеріну знадобилось вводити менші одиниці, аби детально описати структуру передмістя.

Отож, Краківське та Галицьке передмістя відповідно до даних шос 1607 – 1608 років є досить схожими. На обидвох передмістях проживає приблизно однакове співвідношення чоловіків та жінок, бачимо різноманіття ремесл та національностей. Однак, при складанні документу Краківського передмістя урядник частіше вказує національність власника. Відповідно, серед населення Краківського передмістя бачимо багато вірмен та євреїв. Попри характерне для обидвох передмість різноманіття ремесл, їх поширеність є зовсім різною. Коли у Галицькому передмісті найчастіше урядник називає такі ремесла: кравець, маляр, канатчик та стельмах, то при аналізі Краківського передмістя бачимо такі ремесла: візник, олійник, шапник, аптекар. Серед унікальний для Краківського передмістя явищ можна виділити: наявність скупчення нерухомості власників однієї національності (єврейське населення восьмої осади), володіння однією особою цілої осади (сьома осада Богдана Донавиновича), вживання терміну «небіжчик» (тричі згадується в Краківському передмісті та жодного разу на Галицькому), можливість великої кількості власників однієї ділянки, за яку вони сплачують спільний податок (на Галицькому передмісті кількість власників однієї ділянки не перебільшує двох). Натомість, виключно для Галицького передмістя унікальними є: поділ вулиць осад на вулички, згадування одного ремесла різними мовами (zlotnik та ringmacher).

ВИСНОВКИ

Для опрацювання соціальної складової передмість Львова початку XVII століття було використано шосові документи 1607 – 1607 років. При аналізі шосових документів 1607 – 1608 років було укладено таблицю, яка систематизує власників, їх податок та власність відповідно до даних документів. Кожне передмістя поділене на осади, а осада на вулиці та інколи менші одиниці – вулички (див. Додаток 1).

Під час детального аналізу структури та інформативності джерела можна окреслити такі результати:

1. документ є обліком всієї нерухомої власності, відповідно, виклад інформації є статистичним, «сухим» на якісь суб'єктивні оцінки, та скупим на деталі загалом.
2. з документу можемо отримати інформацію про походження власників, їх ремесло, соціальний стан та сімейний статус. Однак, урядник не вказує цих деталей для кожного власника, здебільшого, вказано лише ім'я та сума податку
3. Станіслав Ансерін ділить Галицьке передмістя на п'ять осад, Краківське – на вісім. Галицьке передмістя значно більше від Краківського за своєї площею, однак більша кількість осад на Краківському передмісті пояснюється кращим попереднім заселенням території. Кожна осада поділена вулиці (в Галицькому і Краківському передмістях), а вулиці можуть ділитись на менші вулички (лише в Галицькому передмісті), що пояснюється великою територією Галицького передмістя.

Опісля аналізу шос 1607 – 1608 років отримані дані про мешканців Краківського передмістя були співставленні з даними Галицького передмістя, які були отримані у минулому дослідженні. Як результат, отримуємо такі висновки:

1. при порівнянні гендерного складу власників нерухомості бачимо досить схожу картину на обидвох передмістях. Більшість власників – чоловіки. Серед усіх гендерно означених власників у документі, на Галицькому

передмісті 89.4% чоловіків та 10.6% жінок, на Краківському – 83.77% чоловіків та 16.23% жінок.

2. серед формул запису на обидвох переважає перша – запис імені та/або прізвища власника, без подальших пояснень. Третя формула є досить вживаною на Краківському передмісті, та рідше зустрічається на Галицькому. На Краківському передмісті п'ятнадцять раз власник пояснюється через іншу особу як «зять», дев'ять раз – «син», один раз – «товариш». На Галицькому передмісті вісім раз урядник вносить поняття «зять» та тричі – «син». Цікаво, що лише на Краківському передмісті Станіслав Ансерін вживає маркер «небіжчик».
3. загалом, в порівнянні з Галицьким передмістям, Краківське передмістя зосереджує більшу кількість різних національностей. Зокрема, велика кількість єврейського та вірменського населення. Ймовірно, це пояснюється наявністю єврейського цвинтаря і синагоги та вірменського монастиря св. Анни на Краківському передмісті. Лише на Краківському передмісті є концентрація населення однієї національності – восьма осада передмістя. Натомість, на Галицькому передмісті більшість власників національно неозначені урядником, а на підставі прізвищ робимо висновок, що вони є польського походження.
4. серед ремесл, котрі згадує урядник, зустрічаються представники одного ремесла на обидвох передмістях. Однак, відрізняється їх співвідношення. Якщо у випадку Галицького передмістя найчастіше згадується кравець, маляр, канатчик та стельмах, то у випадку Краківського передмістя найпопулярнішими є такі ремесла: візник, олійник, шапник, аптекар. На обидвох передмістях є унікальні професії, котрі не згадуються на іншому.
5. у випадках, коли урядник вказує яким чином власник отримав нерухомість це завжди операція купівлі-продажу. Лише в випадках, коли автор говорить, що певний власник платить «з батькового», до прикладу, можемо припустити, що це говориться про спадкову власність. На обидвох передмістях власники згадуються і декілька раз для різних ділянок, так і

навпаки – декілька власників для однієї ділянки. Однак, на Краківському передмісті кількість власників могла сягати і двох, і п'яти, в той час, як на Галицькому передмісті – не більше двох. Цікавим та унікальною для Краківського передмістя є сьома осада, де власником цілої осади є одна особа – Богдан Донавикович.

- б. на обидвох передмістях зустрічаємо відомих осіб тогочасного Львова, отже не можна вважати, що якесь з передмість було більш статусним і нагромаджувало велику кількість знатних власників. На Краківському передмісті Богдан Донавикович має цілу осаду – шосту. Серед відомих власників: Георгій Боїм (Краківське передмістя), родина Шольц-Вольфович (на обидвох передмістях), Павло Єлонек (Краківське передмістя), Софія Ганльова (Галицьке передмістя), Іван Рогатинець (Галицьке передмістя). Здебільшого такі власники мали нерухомість і на передмісті, і на середмісті, досить часто – на площі Ринок. Зустрічаємо власників, котрі мають власність як на Галицькому, так і на Краківському передмісті. Наприклад, Мельхіор Шольц-Вольфович.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Джерела:

1. Книга шлюбів латинської катедрі Львова 1554–1591 рр. // НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; ЦДІА України, ; упоряд. Б. Петришак. . Львів, 2017. – 308 с.
2. Привілеї національних громад міста Львова (XIV -XVIII ст.) / Упор. М. Капраль. Львів, 2010. 2-е виправлене видання (електронний варіант). — 575 с.
3. Реєстр платників податків чиншового податку з будівель і ґрунтів шостої, сьомої й восьмої осель Краківського передмістя та лазні за Краківською брамою, що був зібраний згідно з інвентарем ста ланів, укладеним райцею Станіславом Ансеріном // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. 161-165
4. Chensze z Crakowskie[gl]o przedmiescia roku Bozego 1607, za reuizią i za ponowionym wybierane dnia octobra // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. 155–161
5. Chensze z Halickiego przedmiescia roku Bozego 1607, dnia 8 octobra wÿbierame, za reuizią i inuentarzem w tÿmze roku ponowionÿm i wedle po ł ozenia sta łanow sporzadzonym // Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник

А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) с. 137–155

6. Sta łańów inventarz główny, którym się ta liczba ich z dziedzictwami objaśnia porządkiem takim, iako mają mieć swoich położenia, iedne w halickim przedmieściu, drugie w krakowskim a trzecie w osadach Wieśnych // Долинська М. Неопублікований список «Головного інвентаря ста ланів...» 1608 р. для міста Львова // Наукові зошити історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка: Збірник наукових праць. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2005. Вип. 7. с. 94–105.

Література:

1. Гошко Т. Міське Самоврядування На Українських Землях у 14-16 Ст. Прага: Research Support Scheme, 2000. 111 с.
2. Гошко Т. Нариси з історії магдебурзького права в Україні (XVI - початок XVII ст.) Львів: Афіша, 2002. 254 с.
3. Гошко Т. Уявлення про дитинство у кодексах міського права в Речі Посполитій XVI – початку XVII ст. // Місто: історія, культура, суспільство. Е-журнал урбаністичних студій/ Київ: Нац. акад. наук України, 2017. №4., с. 37–56.
4. Долинська М. Історична топографія Львова XIV–XIX ст. Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2006. 356 с.
5. Долинська М. Львів: простір на тлі мешканців (XIII-XIX ст.). Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014. 168 с.
6. Долинська, М. "Елементи просторової локації на Краківському передмісті пізньосередньовічного Львова // Регіональна історія України 3/ 2009. С. 287-297.
7. Заяць О. Громадяни Львова XIV–XVIII ст.: правовий статус, склад, походження. Львів: НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2012. 590 с.

8. Капраль М. Брати Рогатинці – старійшини львівського Успенського братства // Україна в минулому/ Київ: АН України, Ін.-т української історіографії, Львівське відділення, 1992. №2. С. 50–60.
9. Капраль Мирон. Національні громади Львова XVI–XVIII ст. (соціально-правові взаємини). Львів: ЛНУ ім. І. Франка, Львівське відділення Ін-ту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 2003. 440 с.
10. Кісь Я. Промисловість Львова у період феодалізму (XIII-XIX ст). Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1968. 222 с.
11. Описово-статистичні джерела дослідження передмістя Львова XVI-XVII століть// Описи передмість Львова XVI - XVIII століть // НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення; упорядник А. Фелонюк. Львів, 2014. (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 4) С. 3-25.
12. Петришак Б. «Лицар пера і каламаря» - писар міста Львова Войцех Зимницький (1583-1639 рр.). Львів: Львівське відділення ІУАД ім. М. С. Грушевського НАН України, 2011. 208 с.
13. Погорілко М. Роль жінки в млинарському господарстві Львова у другій половині XVII ст. у світлі договорів оренди млинів (The Role of Women in Mill Economy of Lviv in the Second Half of the XVII c. Based on Lease Agreements) //Наукові записки Національного університету" Острозька академія". Серія" Гендерні дослідження". – 2015. – С. 170-177.
14. Правовий статус жінки за магдебурзьким правом / М. Кобилецький // Вісник Львівського університету. Сер. : Юридична. - 2013. - Вип. 58. - С. 55-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2013_58_9 (23.05.22)
15. Соціальна боротьба в місті Львові в XVI–XVIII ст.: збірник документів / під ред. Я. П. Кіся. Львів, 1961. 443 с.

- 16.Фелонюк А. Тарнавка і Поріччя – юридики львівського домініканського монастиря Божого Тіла // Вісник Львівського університету// Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. С. 67–99.
- 17.Фелонюк А. Уряд ландвійта (підвійта) на передмістях Львова XVI–XVIII ст. Lwów: miasto, społeczeństwo, kultura. 2010, С. 91–110.
- 18.Шуст Р. М. Нумізмати́ка: історія грошового обігу та монетної справи в Україні: Навч. Посіб. Київ: Знання, 2009. 376 с.
- 19.Bałaban M. Żydzi lwowscy na przełomie XVI–XVII wieku. Lwów: nakł. Funduszu Konkursowego im. H. Wawelberga,1906. 577 s.
- 20.Charewiczowa Ł. Kobieta w dawnej Polsce. Lwow: Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych, "Drukarnia Polska" Bolesława Wysłoucha, 1938. 105 s.
- 21.Charewiczowa L. Mieszczanka lwowska XVI w. Zofia Hanlowa. Lwow: Ziemia Czerwieńska,1935. 31 s.
- 22.Łoziński W. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku. — Lwów : Gubrynowicz i Schmidt, 1890. 305 s.
- 23.Lożinski W. Złotnictwo lwowskie w dawnych wiekach: 1384-1640. Lwow: Gubrynowicz i Schmidt, 1889. 101 S.
- 24.Zubyc R. Gospodarka finansowa miasta Lwowa w latach 1624–1635. Lwów: ,1930. 496 s

ДОДАТКИ

Додаток 1.

Фрагмент таблиці

	ОСОБА (ХТО?)	ПОДАТОК (СКІЛЬКИ?)	НЕРУХОМІСТЬ (ЩО САМЕ)	ДЕ?
1. Перша осада				
1.1 za forta miasta przy iedney tylko stronie ulicy od rzyki Poltwey				
1	P. Erasmowa Jelonkowa	gr. 28		
2	Sebastian Baran czapnik	gr. 3		
3	Błazey Maiowski czapnik	gr. 6		
4	Jan Trąmbka czapnik	gr. 3		
5	Stanisław rzeźnik (найомник), а власник там p. Paweł konwisarz z Bonarkowego	gr. 10		
6	D. Simon Simonidesow	gr. 12	stainia, s ktorey winno dawac	
7	Matis rzeźnik (Gieskow zięc)	gr. 12		
8	Ogrod pana Valentego Haza potomkow	-		
1.2 A drogę przestąpiwssy				
9	p. Lorinca Smita	gr. 8	Ogrod w tyle cerkwiey ruski	
10	dominicani	gr. 15	dominicani folwark swoy tamze maia	
11	dominicani	gr. 7 ½	Potym ieszcze przykupili Tymkowskie	
12	dominicani		dostali od Jana Radowskiego, po Janie Rzessowskim, na iego lanie, ogrodu iz łaka.	
1.3 Skąd zas od spitala s. Stanisława, iedną takez pierziaią po lewey stronie za slak s. Anny				
13	Sienko malarz	zł. 1, gr. 6	nad stawiskiem, podle probostwa, z dawnego	
14	Sienko malarz	gr. 24	z ogrodu nowoprzypuszczonego	
15	--	--	Dom y stainia x. proboscza tegoz spitala i kosciolka s. Stanisława.	
16	Valenti furman (Jana Maczuski zięc)	gr. 7 ½		na garbie przy cmentarzu
17	Lesko Kozohorski	gr. 6 ½		przy spitalnym ogrodzie
18	Hrehor pop namiestnik	gr. 6		
19	Grygrowa zlotnicka , w ktorey Paweł furmanek найомник	gr. 10		
20	Paweł Piotrowski stolarz	gr. 22	Na Ziarnkowym	

Діаграма, яка ілюструє гендерний склад власників нерухомості на передмістях

Краківське передмістя

Галицьке передмістя

